



Тодичњак бр. 9

Удружења грађана
**"Баштина и будућност-
АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"**

Велика Госијина
Аранђеловац 2010.





Тодичињак бр. 9

Удружења грађана
**"Баштина и будућност-
АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"**

Велика Госпојина
Аранђеловац 2010.





Тодишњак бр. 9

Издавач:
Удружење грађана
"Баштина и будућност - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859"
www.bastinaibuducnost.org

За издавача:
Хаџи Миодраг Бошковић

Уредник:
Иван Златковић

Фотографије:
Небојша Радовановић
Милан Илић

Графичка обрада:
Милан Илић

Штампа:
"Мајданац" Аранђеловац

Тираж:
400 примерака

*Велика Госпојина
Аранђеловац 2010.*

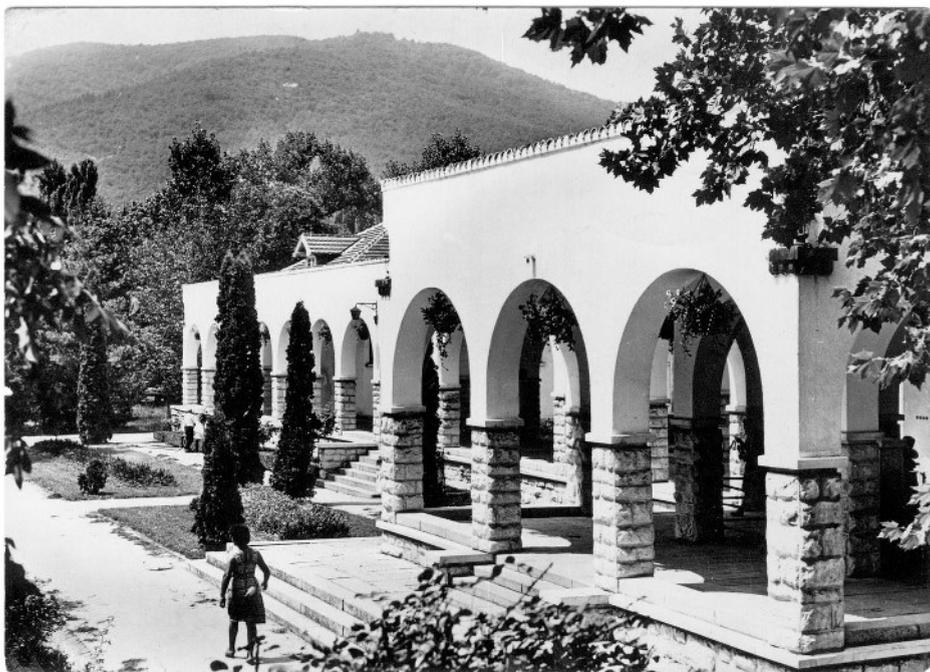
Предња корица:
ЕТНО КУЋА



С А Д Р Ж А Ј :

стр.

1. Повеља	1
2. Извештај о раду осме Скупштине Удружења	3
3. Извештај о раду Управног одбора између скупштина	6
4. Финансијски извештај	9
5. План рада Удружења за 2010/2011. годину	10
6. Допис упућен господину Влади Гајићу	12
7. Концепт за разговоре са железницом Србије у вези са реализацијом идејног пројекта "Шумадијска кривуља"	13
8. Шумадијски "ћира" и његови прикључци	16
9. Будућност Баштине на европским пругама	20
10. Баштина за будућност	23
11. Ћиро, кад ћеш у завичај	26
12. Културне активности Удружења	27
13. Одлука о именовању Одбора за доделу Награде "Миле Недељковић"	29
14. Награда "Миле Недељковић"	31
15. Сећање на Мила Недељковића	33
16. Књиге приспеле на конкурс за Награду "Миле Недељковић"	34
17. Саопштење жирија о књигама које су ушле у најужи избор за Награду "Миле Недељковић"	36
18. Манифестације поводом доделе Награде "Миле Недељковић"	38
19. Данко Поповић - великан савремене српске књижевности	41
20. Књига Владете Коларевића "Врбица и стари Врбичани"	45
21. Представљање књиге "Врбица и стари Врбичани"	49
22. Врбичка хроника	50
23. Неки врбички епитафи са венчачког гробља	53
24. Фијакеристи више не возе	55
25. Од заорава до трајног подсећања	58
26. Наши војници у јуначким песмама	61
27. Никац од Ровина "Јунаштво Спасић Милана"	63
28. Знамените личности Аранђеловца - Љубица Младеновић	66
29. Из нашег архива	69
30. Листајући старе часописе	70
31. Сећања на ФК "Шамот" и ФК "Феп"	73



Деталъ из ѓарка Буковичке бање



Одлуком Скупштине Удружења грађана
”БАШТИНА И БУДУЋНОСТ - АРАНЂЕЛОВАЦ 1859”
одржане 09.11. 2001. године у Аранђеловцу,
усвојена је ова:

П О В Е Љ А

којом се утврђују циљеви, задаци и правци рада и деловања Удружења. Сваки члан Удружења, својим добровољним радом, даје допринос на остварењу ових циљева и задатака:

- * чување и неговање традиционалних вредности града и околине Аранђеловца,
- * чување спомена на историјске вредности града,
- * допринос урбаном и руралном складу уређења вароши,
- * допринос архитектонском осавремењавању градитељства у складу са постојећим амбијентом града,
- * допринос очувању човекове средине,
- * допринос развијању свих облика културног стваралаштва,
- * помоћ у развоју општинских комуналних добара града и околине,
- * објављивање садржаја историјских и културних тековина везаних за подручје града и околине,
- * унапређење и развијање добротворног и хуманитарног рада,
- * сарадња са сродним невладиним и нестраначким организацијама.

Наведени циљеви, задаци и правци рада, не смеју бити занемарени, нити изостављени. У складу са могућностима, могу бити додавани нови задаци и проширивани нови правци рада.



Кућа на којој је Удружење посљавило Сјомен - шаблу





Извештај о раду осме Скупштине Удружења

У Етно дворишту, дана 19.09.2009. године, одржана је осма редовна Скупштина са следећим дневним редом:

1. Избор радног председништва
2. извештај о раду Управног одбора
3. извештај о финансијском пословању
4. план рада за наредну 2009/2010. годину
5. дискусија
6. доношење одлуке о допуни члана 12. Статута
7. избор председника Скупштине Удружења и заменика председника
8. завршна реч.

Присутно је 40 чланова и пријатеља Удружења.

1. У радно председништво Удружења изабрани су: Љ. Бошковић, Д. Извонар и Д. Јаковљевић, као записничар. За овераче записника: П. Гавриловић и Н. Радовановић.

2. Извештај о раду поднео је председник УО М. Бошковић:

"Од оснивања наш циљ је да Аранђеловац превазиђе потешкоће. Урађено је доста и покренуто још више. Година је посвећена 150. годишњици града. Наши циљеви су Стари трг, "Шумадијска кривуља", монографија о Врбици, обележавање значајних објеката."

3. Извештај о финансијском пословању дат је у Годишњаку.

4. План рада за 2009/2010. год. налази се у Годишњаку.

5. Отворена је дискусија:

- М. Проковић пита шта је са статусом бање, који је изгубљен.

- Д. Тодоровић честита Удружењу, поздрављајући идеју о награди "Миле Недељковић". "Буковичка бања је била, биће и остаће бања док је минералне воде", такође су речи Д. Тодоровића, као и то да је позиција Буковичке бање на туристичкој карти



Са осме годишње Скујшћине





Србије јако слаба. Позвао је присутне на откривање споменика Павла Бакића, 12. октобра 2009. године.

- С. Лазаревић констатује да треба чувати основне вредности Аранђеловца.

- М. Вељовић предлаже омасовљење Удружења младим људима.

- Планинарско удружење поздравља чланове Удружења и позива их на прославу на Мачковом камену.

6. Донета је допуна члана 12. Статута.

7. За председника је предложен проф. др Д. Извонар, за заменика председника Скупштине М. Вељовић, што је усвојено једногласно.

8. Завршну реч дао је Д. Извонар, истичући да нас чека низ нових акција, захваливши се истовремено спонзорима и медијима који су знатно помогли раду Удружења.

Драган Јаковљевић



Извештај о раду Управног одбора између скупштина

Управни одбор је своје састанке одржавао најчешће четвртком као и раније, а и понедељком, када су припремане и вечере од стране оних који су тих дана славили крсну славу.

У циљу постизања већег интереса за рад у Удружењу, прављене су вечере и другим поводима, на које смо позивали и пријатеље Удружења, па и личности из политичког и јавног живота.

Дневни ред УО најчешће су чинила питања из текућих планова и задатака Удружења:

- Завршетак радова на изради књиге о Врбици
- Припрема и обележавање Бадњег дана
- Припрема и обележавање Васкрса и такмичење у фарбању јаја у сарадњи са Удружењем "Деца у срцу"
- Захтев Општини за средства из буџета за рад Удружења
- Дописи железници за реализацију пројекта "Шумадијска кривуља"
- Постављање табли на значајне објекте
- Доношење одлуке о формирању одбора за Награду "Миле Недељковић"
- Учешће "Баштине" у обележавању 90 година аранђеловачке гимназије
- Учешће на конкурс у агенције за инфраструктуру за пројекат едукације за старе занате
- Доношење одлуке да наша два омладинца учествују у кампу Федекрејла у Мађарској
- Поново смо покренули иницијативу да се исели бензинска станица "Југопетрол" и приступи уређењу трга, што је и ушло у програм рада новог заседања скупштине општине, као и пројекат "Шумадијске кривуље"
- Дате су и примедбе на нацрт новог урбанистичког плана
- Организација промоције књиге "Врбица и стари Врбичани" у парохијском дому Врбичке цркве



- Организовали смо и две изложбе у згради железничке станице: радови ученика основних школа и изложбу слика Анђелине Туцаковић

- Наши чланови су били на слави у удружењу "Чачани"

- У два наврата смо сређивали двориште и учествовали у акцији "Очистимо Србију". Наши чланови су сређивали простор око железничке станице

- Урађене су и нове табле за кућу где је некада живела Мира Ступица и "госпојица Љупче"

- На челу са Иваном Златковићем урађено је много на припреми манифестације - Награда "Миле Недељковић"

- Конкурисали смо и за средства Министарства културе Републике Србије за ову награду, и добили смо их.

Управни одбор све теже обезбеђује присуство довољног броја чланова за рад на седницама и све теже спроводи донесене одлуке. За даљи рад и опстанак Удружења потребно је да се до Скупштине донесу одређени закључци како убудуће обезбедити ефикасан рад Удружења. За тај посао замолили смо председника Скупштине да се позабави тим проблемом и обави одговарајуће разговоре у вези с кадровским решењима за наредну Скупштину, која је изборна.

Председник Управног одбора
Хаџи Миодраг Бошковић



*Прослава Бадњег дана на сјаром градском шјргу
(доњи део вароши)*



*Учешће чланова Удружења у акцији "Очистићемо Србију"
(уређење простора испред зграде Железничке станице)*



Финансијски извештај

(за период између две скупштине)

У овом периоду Удружење је имало бројне активности које су набројане у извештају о раду Управног одбора.

Све те активности су изискивале одређена материјална и финансијска средства.

За Бадњи дан и традиционално осликавање ускршњих јаја средства су обезбедили пријатељи и чланови Удружења.

Средства за одлазак наших омладинаца у Мађарску у износу од 40.000,00 динара обезбедили су чланови Удружења и родитељи учесника.

Средства за постављање осам табли обезбедили су чланови Удружења.

Средства за издавање књиге "Врбица и стари Врбичани", као и промоција, обезбеђена су од донатора.

Удружење је упутило захтев Министарству културе да помогне манифестацију Награда "Миле Недељковић", што је Министарство и прихватило, а износ од 100.000,00 динара је већ уплаћен и налази се на текућем рачуну Удружења.

За све остале финансијске потребе чланови Удружења средства обезбеђују из сопствених извора.

Надзорни одбор
Милан Крسمановић

Управни одбор
Хаџи Миодраг Бошковић



План рада Удружења за 2010/2011. годину

План рада за наредни једногодишњи период конципиран је у складу са финансијским могућностима Удружења и повезан је са претходним започетим активностима.

1. Наставак свих започетих акција очувања и неговања традиционалних вредности везаних за историју и будућност Аранђеловца, као и за предстојећи рад Удружења грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859".

2. Наставак свих акција везаних за реализацију пројекта "Шумадијска кривуља" и уређење простора око железничке станице.

3. Наставак сарадње са хуманитарним и невладиним организацијама у граду, посебно организацијом "Деца у срцу".

4. Традиционално обележавање великих хришћанских празника - Бадњег дана и Ускрса, као и пратећих манифестација везаних за те значајне датуме.

5. Израда и постављање нових керамичких плоча у циљу обележавања старих занатлијских радњи, кафана, кућа знаменитих личности и других значајних објеката, а у циљу избављања од заборава.

6. Одржавање етно дворишта и обогаћивање сталне поставке аутентичним етно садржајима у сарадњи са Градским музејом.

7. Наставак издавачке делатности Удружења у складу са материјалним могућностима.

8. Организација изложби, књижевних вечери и сличних културних манифестација у просторима Етно куће и дворишта, као и у згради старе железничке станице.

9. Организација јединствених екскурзија у значајна туристичка места на територији Србије (манастири, бање, археолошки локалитети, планине и слично).

10. Сарадња са органима Скупштине општине Аранђеловац, установама културе, медијским кућама и другим организацијама у циљу побољшања животних услова, изгледа града, очувања



традиционалних вредности итд.

11. Континуиран рад на популаризацији Удружења.

12. Организација манифестације Награда "Миле Недељковић".

Душан Извонар



Бојење ускршњих јаја у Ејно дворишту



Допис упућен господину Влади Гајићу

(председнику привременог Већа Општине Аранђеловац)

Поштовани господине председниче,

Наше Удружење скоро десет година, поред послова на очувању баштине, бави се и актуелним проблемима наше општине.

Имамо доста започетих послова, па сматрамо потребним да наши представници са Вама одрже један састанак на коме бисмо заједно актуелизовали та питања.

Мислимо да састанак треба одржати до краја године, а на коме бисмо разговарали о следећим питањима:

1. "Шумадијска кривуља"
2. Стари трг
3. Урбанистички планови
4. "Старо здање"
5. Саобраћај у граду
6. Туризам
7. Други планови у 2010. години.

У очекивању Вашег позива, желимо вам успех у обављању послова од посебног значаја за Општину Аранђеловац.

15.12.2009.

Срдачан поздрав,
Председник УО Удружења
Хаџи Миодраг Бошковић



Концепт за разговоре са железницом Србије у вези са реализацијом идејног пројекта "Шумадијска кривуља"

Прва пруга која је повезала пругу нормалног колосека Београд - бугарска граница била је пруга узаног колосека Младеновац - Аранђеловац у дужини од 32 км и пуштена је у рад 1904. године. Касније, 1908. године продужена је до Лајковца и тада добија назив *"Лајковачка пруга"*. Пруга је била у функцији путничког саобраћаја до 1971. године, а теретног до 1982. године. Убрзо је пруга демонтирана, средства одвезена, тако да у Аранђеловцу (а то је јединствен случај) није ништа остало, као подсећање да је овде некада била пруга уског колосека. Истина, остале су само станичне зграде. Сам Бог је сачувао да се станица и објекти не поруше.

Захваљујући томе, Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" је 2002. године покренуло иницијативу код ЖТП-а Београд да се објекти и простор око њих уреде и заштите. Већ 2003. године ЖТП на челу са генералним директором Слободаном Росићем и сарадницима прихвата нашу иницијативу и предлаже да се крене у обнављање станице и трасе, тако да се једног дана дође до још једне музејско-туристичке пруге - *"Шумадијске кривуље"*. У 2003. години врши се пројекат обнављања објеката на станици у Аранђеловцу као и уређења простора око ње. Тада је завршен највећи део посла на реконструкцији станичне зграде. Падом владе Зорана Живковића, радови се обустављају и оператива се повлачи са објекта.

2007. године општина Аранђеловац и Железнице Србије потписују Уговор о замени средстава (објекти на станици за станове).

2008. године Општина малтерише приземље зграде, уводи струју, уграђује столарију и тако омогућава да Удружење "БИБА", 107 година од доласка првог воза, обележава на том простору и уређује једно игралиште за најмлађе Аранђеловчане.



1. ОРГАНИЗАЦИОНИ ДЕО

На иницијативу Удружења, 2006. год, у Мокрој гори одржава се оснивачка скупштина Српског удружења пруга уског колосека под називом "КРУНА" коју чине:

- "Шарганска осмица" - Мокра гора
- "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" - Аранђеловац
- "Балкан Стем" - Београд.

Тада се формира одбор за "Шумадијску кривуљу", а већ следеће 2007. године "Круна" постаје пуноправан члан Европске заједнице музејских пруга "*Feidecrail*" и присуствујемо конференцији у Белгији, као члан са правом гласа, а 2008. године наши представници одлазе на конференцију у Аустрију.

2. ПРЕДЛОГ ЗА РАЗГОВОРЕ У ВЕЗИ СА РЕАЛИЗАЦИЈОМ ПРОЈЕКТА "ШУМАДИЈСКА КРИВУЉА"

Састанак председника привременог органа Општине Аранђеловац и генералног директора Железнице Србије у Београду.

ТЕМЕ:

1. Носиоци реализације: Железнице Србије и Општина Аранђеловац
2. Пројектовање: Фазно пројектовање трасе треба да обезбеди Железнице Србије уз помоћ Општине Аранђеловац
3. Фазно извођење: Заједничко
4. Пројектовање садржаја поред трасе: Општина, уз помоћ Железница Србије
5. Програм коришћења пруге: Општина Аранђеловац

КОМПЛЕКС ЖЕЛЕЗНИЧКЕ СТАНИЦЕ У АРАНЂЕЛОВЦУ

1. Реализација потписаног уговора о замени средстава

- Агенција за приватизацију
- Железница
- Општина

ОБЛИК ОРГАНИЗОВАЊА СУБЈЕКТА ЗА РЕАЛИЗАЦИЈУ ЦЕЛОКУПНОГ ПРОГРАМА

- Служба у Аранђеловцу, за почетак једна одговарајућа особа, као координатор
- Средства у буџету за 2010. годину.

Председник привременог Већа
Општине Аранђеловац
Влада Гајић



"Гира" улази у аранђеловачку станицу



Шумадијски "ћира" и његови прикључци, индустријске пруге и колосеци у привредном животу Општине Аранђеловац

Лајковачка пруга у време свог постојања од 1904. до 1982. године кретала се кроз подручје Општине Аранђеловац од 11 км и 190 метара, од границе села Копљара и Марковца до 45. километра код цркве "Брвнаре" у Даросави, у укупној дужини од 33 км и 810 метара.

Економски услови диктирали су њену функцију.

Док је Србија претежно била пољопривредна земља, железницом су поред путника превозени и пољопривредни производи - непрерађена шљива, сува шљива и пекмез, затим грожђе и вино, коже... Углавном, све оно што су откупљивали извозници из Аранђеловца.

После Другог светског рата и индустријализације земље, дошло је до отварања нових рудника, изградњи фабрика, до изградње индустријских пруга и колосека у кругу фабрика, као и њиховог повезивања, путем прикључака, са пругом Младеновац - Лајковац.

Ево прегледа тих пруга и колосека:

- *Фабрика боја у Врбици*

Изграђена је између два рата код Фишековића кућа у Врбици. Власник фабрике био је Немац Хуго Лолер. За време Другог светског рата био је командант места у Аранђеловцу. Емигрирао је у Беч пред крај рата. Производио је окер боју. У дворишту је имао железнички колосек ширине 0,76 метара. Допремање сировина у круг фабрике и отпремање боје, регулисао се помоћу скретнице која је била постављена на прузи Младеновац - Лајковац. Фабрика је обављала производњу пар година. Фабричка постројења и димњак висок око 20 метара одавно су срушена. И сада је у животу стамбена зграда на спрат у којој станују неки Роми.



- Рудник глине "Швабинац" у Буковику

Пруга је ширине колосека 0,60 м, а изграђена је 1948. године.

У прво време снабдевала је глином фабрику шамота у Даросави. Касније, до затварања, и фабрику шамота у Аранђеловцу.

Рудник је имао своју локомотиву на дизел гориво и вагоне, којима је глину превозио до железничке станице у Буковику, где је претоварана у вагоне "ћире".

Дужина пруге била је 1475 метара.

Укинута је 1962. године. Исте године када и рудник.

- Пруга која "Врбица" у Буковику

Прикључена је на Лајковачку пругу на 36. км и 640 метру. Пруга до "бункера", где се врши утовар глине, пречника је 0,76, а њена дужина 625 метара.

Од "бункера" коп глине удаљен је 600 метара, а пруга је распона између шина 0,60 метара.

Глину од копа до "бункера" вукла је "дизељка" у вагонима типа "радуша" носивости 700 кг.

Маневарка је отворене вагоне, марке "јота", потискивала до "бункера" и ту их остављала до пуњења. Пуне вагоне глине одвлачила је до железничке станице у Аранђеловцу.

Глина је коришћена за потребе Рудника и индустрије шамота у Аранђеловцу.

- Пруга Грабовац - Бункер у Орашцу

Пруга је грађена 1948. а завршена 1949. године.

Ширина између шина је 0,76 метара.

Креће се од железничке станице у Грабовцу до "бункера" у Андрићевим ливадама у Орашцу. Дужина пруге је 7 км и 350 м. До њега води пруга 0,60 метара. Угаљ је превожен у вагонима "јапанер" носивости 450 кг. У композицији је било и до 20 "јапанера". Рудник је располагао са две мање локомотиве на парни погон.



Одузете су после рата од неког велепоседника из Јаше Томића.

Мрки угаљ је превожен од рудника до бункера, где је истова-ран у вагоне "јота" и маневарком превожен за Младеновац.

Било је стално запослених радника на одржавању пруге.

Пруга од Грабовца радила је до 1954. године. Онда се рудник у Орашцу жичаром повезао са рудником "Опленац" у Мисачи у дужини од 1400 метара. Корпе из рудника у Орашцу помоћу посебне скретнице у руднику "Опленац" укључиване су у систем рудника у Мисачи, а одатле усмераване према железничкој станици у Аранђеловцу, где су истоваране.

Рудник је коначно престао са радом 1956. године због процене да угља више нема, да је нерентабилан.

Колосеци, шине и шлипери су продати. Од добијеног новца купљен је један путнички аутомобил од неке амбасаде у Београду. У њему се возио председник општине Аранђеловац у то време.

Око 2 хектара земљишта, где су била окна рудника, зарушено је. Над рудником расте багрем.

- Колосеци Фабрике шамоша у Аранђеловцу

Фабрика је располагала са пет колосека распона између шина 0,76 метара. Укупна дужина колосека је 1810 метара.

Од Лајковачке пруге први колосек се одвајао на 33. километру и 500. метру, а изграђен је 1949. године.

Колосеци су повезивали од магацина сировина, хале са пећима, магацине готове робе, као и све друге погоне и радне јединице неопходне за технолошке процесе у фабрици.

Фабрика је располагала и са две локомотиве на дизел гориво. Међутим, данас све то припада прошлости.

- Колосеци Индустрије елекџројорцелана у Аранђеловцу

Индустрија располаже са три колосека.

На пругу Младеновац - Лајковац укључени су на 35. км и 215. метру. Колосеци су повезивали магацин готове робе, складиште сировина и "угљарник". За маневар са вагонима коришћене су две



дизелке. Укупна дужина колосека износила је 1507 метара.

Укидањем пруге ("ћире") 1982. године престала је њихова функција. Један број шина уступљен је Удружењу "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" и постављен на перону бивше железничке станице у Аранђеловцу, што је за сваку похвалу.

- Колосеци Фабрике шамоша у Даросави

Има их два, ширине 0,76 метара. Оба су постављена 1951. године. Укупна дужина колосека износи 430 метара.

Од пруге Младеновац - Лајковац одвајају се на железничкој станици у Даросави на 41. километру и 779. метру, а раздаљина - дужина колосека од железничке станице до улазне капије у фабрику износи 650 метара.

По престанку рада "ћире" колосеци су размонтирани и продати. За маневар са вагонима, у кругу фабрике, коришћена је једна од локомотива Фабрике шамота из Аранђеловца.

Нажалост, ових пруга и фабричких колосека од 1982. године више нема. Отишли су у заборав. Остала су само сећања на једно време којег више нема. А пруге и колосеци, у своје време, одиграли су и те како важну улогу у привредном животу напред поменутих фабрика. На време обезбеђене сировине, беспрекоран унутрашњи саобраћај, замена ручног рада, већа продуктивност и остало, што улази у домен производње, као и транспорта продатих готових производа.

Грујица О. Лазаревић



Будућност Баштине на европским пругама

Надам се да вас овај наслов неће збунити, али овако је један мој пријатељ назвао учешће нашег Удружења на *Youthcamp Germany 2009*.

Као члан FEDECRAILA Баштина је била позвана и радо прихватила учешће на *Youthcampu* од 31. јула до 09. августа 2009. Земља домаћин је била Немачка.

Основна идеја *Youthcamp* је окупљање и дружење подмлатка удружења која се баве очувањем туристичких и музејских пруга са територије целе Европе, а под покровитељством FEDECRAILA, европске федерације удружења љубитеља музејских и туристичких пруга.

Први пут од оснивања и ми смо били позвани, а Баштину је представљао Стеван Бошковић, матурант из Аранђеловца. "Баштина и будућност" је сносила трошкове учешћа, а Железнице Србије су обезбедиле бесплатну повратну карту до Франкфурта.

На *Youthcampu* је учествовало 19 учесника између 15 и 24 године: из Немачке 7, Мађарске 4, Литваније 3, Пољске 1, Србије 1 и Шведске 3.

Окупљање је започело у *Darmstadt-Kranichstein* а завршено у Хановеру. За 10 дана Стеван је са својим европским пријатељима обишао, можемо слободно рећи, целу Немачку користећи, како музејске и туристичке, тако и најсавременије возове. У Брохлу, близу Кобленца, возили су се у возу који вуче електрична локомотива из 1912 год. Од Дортмунда до Миндена, који се налази близу Хановера, Стеван се возио у *high-speed train of the German Railways Inter City Express - class 3 (ICE 3)*, који постиже за нас невероватних 291 km/h.

Између вожњи и посета културним знаменитостима Немачке учесници кампа су употпуњавали време друштвено корисним радом. Тако је Стеван радио у музеју као помоћник водича, али није му било тешко да у Брохлу помаже мајсторима на одржавању композиција.



Распоред дневног времена био је "густ", како каже Стеван, али ипак је било пуно времена за дружење и забављање. Успостављени су контакти и пријатељства, обећане посете и поновно виђење.

Сами организатори су се јавили нашем Удружењу и изразили задовољство како је протекао камп. Размена идеја и искустава као и мултикултурални дијалог је највећа вредност *Youthcamp Germany 2009*, како кажу наши европски пријатељи.

Пошто је наше учешће било успешно, у марту 2010. поново смо позвани да учествујемо, овај пут, на *Youthcamp Hungary 2010*. У првој недељи августа Лазар и Милован Бошковић путују у Мађарску како би репрезентовали наше Удружење и пројекат Шумадијске кривуље. Припреме су у завршној фази. Очекујемо да ће се и Милован и Лазар лепо забавити и уједно достојно представљати "Баштину и будућност", као и нашу државу.

Драган Јаковљевић



*Посета истраживачком центру у Миндену
(испјед првог Inter City Express-а)*



Историјски шрамвај у Дармштаду



Посета Брушхаусен-Вилсену (исјед парне локомотиве)



Баштина за будућност

Аранђеловац, до скоро најлепша паланка у Србији. И много веће вароши су јој завиделе. Ту своју лепоту дугује историјском наслеђу у свим областима живота. Има БАШТИНУ која и данас може да обезбеди завидну БУДУЋНОСТ.

Још 1804. године на подручју ове територије догађа се Први српски устанак и тако се Орашац и Србија сврставају у места од посебног историјског значаја за цео Балкан па и добар део Европе. Тај догађај условљава да се у близини Аранђеловца формира династија, а нешто касније, свој утицај на сам Аранђеловац показује и друга династија. То је у многоме утицало на културни и економски развој Аранђеловца. 1859. године велики господар књаз Милош Обреновић издаје указ о проглашењу варошице Врбнице у Аранђеловац. Нешто касније, гради се "Старо здање" и уређује надалеко позната Буковичка бања.

1903. године, у селу Бањи, не тако имућни сељаци оснивају у Србији прву виноградарску задругу. Задруга постаје место где долазе угледни Европљани да виде чудо од виноградарства које су направили, по њиховим мерилима, сиромашни сељаци, а да нико није имао више од пет хектара земље. Многе делегације из суседних земаља, па и целе Европе, посећивале су Бањански подрум. Међу њима се бележе и познате личности као што су: Елеонора Рузвелт, адмирал Гепрат са супругом, бивши руски министри и др. Задруга даје снажан импулс развоју виноградарства у овом крају као и развоју опште културе становништва, по чему се и до данашњих дана овај крај разликује од других средина у Србији. Наравно, те посете Венчачком подруму и Аранђеловцу имају значајан утицај на развој туризма.

Пре више од сто година експлоатацију венчачког мермера започињу Италијани и тај развој траје до данашњих дана, што је условило да развој те индустрије данас запошљава неколико хиљада људи.



Од изузетне важности је и долазак првог воза на аранђеловачку станицу 1904. године, на стогодишњицу Првог српског устанка. То је први крак пруге уског колосека изграђен у Србији после пуштања у саобраћај пруге од Београда до турске границе. Нешто више од седамдесет година пруга и њен познати "ћира" главни је учесник свих догађаја и носилац развоја Аранђеловца и околине.

Све је било тако до осамдесетих година прошлог века када неразумна власт руши пругу и распродаје сву покретну имовину. Аранђеловац постаје једино место у тадашњој држави које није задржало ништа од покретне имовине као успомену на месту где се слило толико значајних догађаја у седамдесетогодишњој историји.

На срећу садашњих генерација, остала је непокретна имовина што нам даје обавезу, право и могућност да ту БАШТИНУ искористимо за БУДУЋНОСТ.



Улазак шерећне композиције у Аранђеловац



Сличне идеје су искористиле и реализовале све европске земље претварајући их у туристичке пруге. И наше окружење је реализовало или је у поступку реализације сличних идеја попут: "Шарганске осмице" на Мокрој гори, обнављање пруге у Бановићима у БиХ, обнова пруге у Истри између три државе, споразум општине Вршац и жупаније Караш у Румунији о обнови кружне пруге кроз ове две суседне државе.

За нас је посебно важна обнова "Шумадијске кривуље" са чијом се идејом поодмакло и која сваким даном добија све више присталица и позитивних критика. За ову прилику издвојићемо мишљење Комисије за планове Републике Србије (цитат):

"Рефинкционализација железнице и њене улоге у туристичкој понуди града представља смео и напредан потез на којем треба истрајати, без обзира на тренутну инерцију великог и до сада занемареног инфраструктурног система".

Велика је БАШТИНА скоро тридесет километара коридора бивше пруге, оплемењеног који пролази кроз прелепе крајеве овог дела Шумадије погодног, не само за "Шумадијску кривуљу", већ и за друге садржаје туризма, спорта, рекреације, забаве и бизниса. Сигурни смо да ће садашња генерација искористити ову шансу и реализовати програм који им је на дохват руке.

Хаџи Миодраг Бошковић



Ђиро, кад ћеш у завичај

*Од њебе остиа Твоје име и наше сећање.
Остиа и жарка жеља да нам се врађиш.*

Аранђеловац, подно Букуље. У доба Краљевине важио је за аристократски град. Бања, лечилиште, кисела вода. Красиле су га задужбине, здања наших кнезова и краљева. Посећивали су и одржавали балове, не само војвода Мишић, где је и упознао своју Лујзу, Европљани путописци попут Феликса Каница, Кнез Михаило је провео део одмора са својом несуђеном кнегињом Катарином у својој задужбини "Старом здању". Тих срећних времена у Аранђеловац се слио сав естаблишмент ондашњег српског и европског света.

Воз "ђира" био је једина жила куцавица. Пругом од Младеновца до Лајковца штектао је песму завичаја. На аранђеловачкој лепо уређеној станици окруженој платанима и каменом чесмом, заустављао се да доведе нове и одвезе старе путнике.

Отмен свет се дивио богатој природи, а Аранђеловац је ценио госте. "Ђира" је обављао и свету мисију. Довозио је посмртне остатке бораца-родољуба, палих у Голготи Албаније, Кајмакчалану, да у својој родној црници заувек почину.

"Ђира" просветар, одвозио је и довозио ђаке и студенте, који су се школовали у Београду.

Пречани, гости Бање, волели су "ђиру", а он њих. Срцем је примао све људе добре воље.

А времена данашњих, за "ђиром" туже букуљска громна небеса. И камен букуљски исплака сузе прадедова.

"Ђиро", врати се у завичај!

Поскидај, бар Ти, оне заостале снегове са букуљских врхова.

Да нас на предају не подсећају.

Милена Проковић



Културне активности Удружења

Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" свој рад заснива на културолошкој основи која представља бригу о духовној и материјалној култури, традицији српског народа, залажући се, истовремено, и за савремене облике уметничког и научног стваралаштва.

У току 2010. године Удружење је организовало прославу Бадњег дана на нашем Градском тргу у доњем делу вароши. Ово традиционално окупљање сваке године привлачи све више житеља града који овакав вид дружења сматрају правом духовном светковином. Такође, и бојење васкршњих јаја већ је традиционални програм забаве и едукације за децу са посебним потребама, а у сарадњи са хуманитарном организацијом "Деца у срцу" из Аранђеловца.

Током овог периода Удружење је утемељило Награду "Миле Недељковић" за најбољу књигу из области фолклористике објављену у протеклој години. На расписани конкурс стигло је 15 публикација, док је жири, сачињен од еминентних научних радника и поштовалаца дела Мила Недељковића, сачинио ужи избор од шест књига од којих ће, до краја септембра, бити проглашена и најбоља студија. Програм у вези с Наградом "Миле Недељковић" манифестационог је карактера и биће посвећен животу и делу овог чувеног српског етнологa, имајући за циљ и да пропагира фолклористику као науку. У програму учествују врсни познаваоци и проучаваоци народне традиције, као и популарни извођачи изворне српске мизике. За ученике основних аранђеловачких школа биће организоване и етно радионице. У мају месецу, у Гимназији "Милош Савковић" одржано је вече под називом "Сећање на Мила Недељковића". Говорили су проф. др Ненад Љубинковић, проф. др Будимир Поточан и Момчило Станић. Удружење "Баштина и будућност" овај пројекат реализује под покровитељством аранђеловачке општине, уз подршку Министарства културе Републике Србије, као и уз свесрдну помоћ чланова породице Недељковић и свих њихових пријатеља.



Удружење је конкурисало и за новчана средства за опремање радионице за вртену и уметничку керамику која би била смештена у простору Етно куће у Аранђеловцу.

И ове године се наставило са издавачким радом. Објављена је гласовита монографија *Врбица и стари Врбичани*, аутора Владете Коларевића који је најширој јавности већ познат по свом фолклористичком труду и уметничком прегалаштву. Ово дело доживело је и своје представљање у Црквеном дому Врбичке цркве, а о њему су говорили Миодраг Бошковић, етнолог Невенка Недељковић, мр Иван Златковић и Момчило Станић.

У оквиру својих делатности Удружење се залаже и за ликовну уметност. У простору старе железничке станице, у априлу, постављена је изложба дечјег ликовног стваралаштва на којој су учествовали ученици свих основних и средњих школа на територији општине Аранђеловац. Изложба је била продајног карактера, а симболична новчана средства намењена су деци специјалних одељења Основне школе "Милош Обреновић". Друга ликовна светковина била је изложба младе аранђеловачке сликарке и педагога Анђелине Туцаковић која се представила својим цртежима, графикама и уљаним радовима, изазвавши велико интересовање наше ликовне публике.

У овом периоду Удружење је остварило добру сарадњу са Удружењем новинара Србије, аранђеловачким установама културе, Задужбинским друштвом "Први српски устанак", Удружењем "Деца у срцу", градским школама, медијским кућама РТВ "Шумадија", ТВ "Сунце".

Показује се да је концепција за коју се залаже Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" утемељена на вредностима које наилазе на све већу потврду и интересовање, превазилазећи локалне оквире, што показује и све већи број поклоника наших програма.

Иван Златковић



Управни одбор Удружења грађана "Баштина и будућност-Аранђеловац 1859", а на основу члана 12. Статута и Програма рада Удружења за 2009/10. годину донетог на Скупштини Удружења 19.09.2009. године, доноси следећу:

О Д Л У К У

I. О именовану ОДБОРА ЗА ДОДЕЛУ НАГРАДЕ "МИЛЕ НЕДЕЉКОВИЋ" за најбољу књигу из области савремене фолклористике домаћих аутора за протеклу годину и одређује циљеве и задатке Одбора за доделу наведене награде.

II. Управни одбор Удружења грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" именује Одбор за доделу награде у следећем саставу:

1. академик Петар Влаховић
2. проф. др Ненад Љубинковић
3. др Бојан Јовановић
4. новинар Никола Вучетић
5. Хаџи Миодраг Бошковић
6. мр Иван Златковић
7. мр Влада Гајић

- Одбором за доделу награде координира мр Иван Златковић.
- На сваком састанку наведеног Одбора бира се председавајући.
- Задатак Одбора за доделу награде је да на првом састанку одреди:
 1. пет чланова жирија за доделу награде
 2. шест чланова оперативног тима
 3. усвоји Концепт утемељења награде "Миле Недељковић", као и програмско-манifestациони карактер у вези са наградом (саставни део ове Одлуке чини Концепт за утемељење награде - "Миле Недељковић").



III. Манифестација у вези са доделом награде "Миле Недељковић" одржаваће се сваке године у септембру месецу и трајаће више дана. Тачно време одржавања манифестације за сваку годину одређује Одбор за доделу награде.

IV. Награде ће бити новчаног карактера, а висина награде ће бити дефинисана Одлуком Одбора за сваку годину.

V. Одбор за доделу награде ће одлуке доносити већином гласова присутних чланова, или гласањем преко телефона и електронских медија. Поступак прикупљања гласова ће спроводити координатор мр Иван Златковић.

VI. Одлука ступа на снагу даном доношења.

VII. Одлуку доставити:

- Удружењу грађана "Баштина и будућност-Аранђеловац 1859"
- Члановима Одбора за доделу награде
- Архиви Удружења

ПРЕДСЕДНИК УПРАВНОГ ОДБОРА
Удружења грађана "Баштина и будућност -
Аранђеловац 1859" Аранђеловац
Хаџи Миодраг Бошковић

ПРЕДСЕДНИК СКУПШТИНЕ
Удружења грађана "Баштина и будућност -
Аранђеловац 1859" Аранђеловац
проф. др Душан Извонар



Награда "Миле Недељковић"

Удружење грађана "Баштина и будућност Аранђеловац 1859", под покровитељством СО Аранђеловац и уз подршку Министарства културе Републике Србије, утемељило је Награду "Миле Недељковић" за најбољу књигу у области савремене фолклористике.

Миле Недељковић је припадао кругу најзначајнијих истраживача народног живота и српске традицијске културе. О његовом прегалаштву сведоче књиге, публицистички и научни радови које је оставио за собом, неизбрисиви трагови уредничког труда у многим стручним публикацијама и гласилима, као и чланство у удружењима и друштвима која негују културну и духовну баштину сопственог народа.

Награда "Миле Недељковић" додељује се за најбоље дело из области фолклористике, обухватајући етнологију, антропологију, етномузикологију и усмену народну књижевност, а жири који је вредновао приспеле наслове сачињен је од еминентних научних радника:

- академик Петар Влаховић
- проф. др Ненад Љубинковић (председник жирија)
- др Јелена Јовановић
- др Бранко Златковић
- Јасна Бјеладиновић-Јергић.

За награду су конкурисале научне студије и сакупљачке збирке домаћих аутора на српском језику, објављене, као прво издање, у протеклој 2009. години. Награда подразумева новчани износ и плакету, а Удружење се, као организатор, обавезује да од издавача откупи 20 примерака првонаграђене књиге.

Програмски концепт Награде "Миле Недељковић", која ће се додељивати сваке године крајем септембра, манифестационог је карактера. У оквиру овог четвородневног програма, организоваће се низ пропратних садржаја (разговори о животу и делу Мила Недељковића, као и о актуелним фолклористичким темама са циљем да се подстакне развијање ове научне области и стекне увид



у нова сазнања; затим, ревија документаристичко-филмског материјала у којем Недељковић има улогу аутора, сценаристе, истраживача, или саговорника; као и изложба која ће тематски бити посвећена стваралачком процесу овог знаменитог културног посленика, кроз објављене публикације, фотографије, рукописни и видео материјал, награде и признања, личне предмете итд.). У оквиру програма предвиђене су и радионице за ученике аранђеловачких основних школа под називом “Вуковим трагом” (истраживачки рад на терену) и “Етно разгледница” (краћи курс етно фотографије). Манифестација ће бити пропраћена и наступима познатих извођача традиционалне и етно музике, а планирано је и објављивање публикације која би садржала текстове са одржаних округлих столова.

Основни циљ целокупног програмског концепта заснива се на потреби да се, поводом доделе Награде “Миле Недељковић”, истовремено пропагира фолклористика као наука, с намером да се покрене иницијатива о утемељењу Српског фолклористичког центра са средиштем у Аранђеловцу, што би подстакло низ нових садржаја (организовање међународних научних скупова, ревијал балканског етнологског филма, оснивање школе фолклористике, музички фестивал који би окупљао градитеље и извођаче на древним инструментима Балкана).

У реализацији овог програма Удружење “Баштина и будућност - Аранђеловац 1859” добија подршку многих установа, удружења и појединаца с којима је и сам Миле Недељковић свесрдно сарађивао и пријатељевао, што представља додатни мотив да његово културно прегалаштво овековечимо на што достојнији начин.

Иван Златковић



Сећање на Мила Недељковића

Половином маја месеца у Гимназији "Милош Савковић" у Аранђеловцу, у оквиру програма обележавања јубилеја деведесет година постојања ове васпитно-образовне установе, Удружење "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" организовало је програм под називом "Сећање на Мила Недељковића". Програм је осмишљен као представљање научног и културног стваралаштва чувеног српског јавног посленика Мила Недељковића, уваженог члана Удружења "Баштина и будућност", али и подсећање на некадашње школске дане које је он провео као ученик наше аранђеловачке гимназије. О Милу Недељковићу, аналитички и надахнуто говорили су проф. др Ненад Љубинковић (председник жирија за доделу Награде "Миле Недељковић"), проф. др Будимир Поточан и Момчило Станић. Истакло се да је Миле Недељковић био врсни фолклориста, новинар, педагог, књижевни стваралац и тумач, покретач и уредник многих публикација, као и да је још у гимназијским данима свесрдно и активно учествовао у креирању културног живота нашег града. Ученици Гимназије "Милош Савковић" читали су одломке из Недељковићевих етнолошких дела, казујући и стихове песника Душана Чоловића, посвећене овом великану српске културе. У програму су учествовали и чланови ансамбла КУД-а "Абрашевић" из Аранђеловца, што је ово незаборавно вече, у препуној библиотеци Гимназије "Милош Савковић", учинило још угоднијим и свечанијим.

Иван Златковић



Књиге приспеле на конкурс за Награду "Миле Недељковић"

Удружење "Баштина и будућност-Аранђеловац 1859" расписало је конкурс за Награду "Миле Недељковић" средином априла и конкурс је био отворен до 15. маја 2010. године. На адресу Етно куће пристигло је 15 књига из области фолклористике, те у овом броју Годишњака објављујемо њихове наслове (према азбучном реду имена аутора).

1. Александар Бачко, *Из прошлости сентандрејских породица*, Зборник за српску етнографију и историју, књига 3, издање аутора, Београд, 2009.
2. Бојан Јовановић, *Речник јавашлука*, Прометеј, Нови Сад, 2009.
3. Боса Росић, *Поменици на камену*, Народни музеј Ужице, Ужице, 2009.
4. Братислава Идвореан-Стефановић, *Техника ткања ћилима код Срба у Војводини*, Музеј Војводине, Нови Сад, 2009.
5. Дајана Костић, *Мој Срем, обичаји, песме, игре*, Савез аматера општине Стара Пазова, Стара Пазова, 2009.
6. Данијел Синани, *Русалје*, Српски генеалошки центар, одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета, Београд, 2009.
7. Димитрије О. Големовић, *Крстивоје*, Друштво за очување српског фолклора "Градац", Ваљево, 2009.
8. *Европска слика балканске жене*, Центар за научна истраживања Српске академије наука и уметности и Универзитета у Крагујевцу, Лицеум 12, Крагујевац, 2009.
9. Ласта Ђаповић, *Смрт и оностраност у клетвама*, Етнографски институт САНУ, посебна издања, књига 66, Београд, 2009.
10. Lidija Radulović, *Pol/rod i religija, konstrukcija roda u narodnoj religiji Srba*, Srpski genealoški centar, odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, Beograd, 2009.



11. Ljubomir Hristić, *Antropologija folklora u delu Riharda M. Dorsona*, Srpski genealoški centar, odeljenje za etnologiju i antropologiju Filozofskog fakulteta, Beograd, 2009.
12. Милош Матић, *Врата, капија два света*, Етнографски музеј у Београду, Београд, 2007.
13. Миодраг. А. Васиљевић, *Народне песме из Војводине*, приредио проф. др Драгослав Девић, Матица српска, Завод за културу Војводине, Нови Сад, 2009.
14. Мирјана Менковић, *Зубан, колекција музеја у Београду из 19. и прве половине 20. века*, Етнографски музеј у Београду, Београд, 2009.
15. Немања Радуловић, *Слика света у српским бајкама*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2009.





Саопштење жирија о књигама које су ушле у најужи избор за Награду "Миле Недељковић"

Жири за доделу Награде "Миле Недељковић" у саставу: академик Петар Влаховић, проф. др Ненад Љубинковић (председник жирија), др Јелена Јовановић, др Бранко Златковић и Јасна Бјеладиновић-Јергић, поводом петнаест књига приспелих на расписани конкурс, одржао је три састанка у складу с пропозицијама конкурса. Жири истиче да свих петнаест књига, предочених на конкурс, представља несумњив допринос у проучавању српске традиционалне културе, односно допринос у проучавању српске фоклористике у балканском антрополошком контексту. Жири напомиње како је, иначе, одличан каталог о семантици и симболици врата елиминисан зато што је објављен 2007. године, а зборник радова посвећен жени на Балкану елиминисан због тога што представља колективни рад а не самостално ауторско дело.

Жири је једногласно закључио како тринаест преосталих књига представљају значајан допринос српској науци и како би у том смислу свака од тих књига могла да буде уврштена у најужи избор. Због тога је жири био принуђен да као додатни критеријум истакне уже области истраживања Мила Недељковића, као и приступ и методологију коју је он примењивао. На тај начин је извршен додатни избор од осам, односно у последњем вредновању од шест књига које улазе у најужи избор за награду. То су следећи наслови (редослед је сачињен према азбучном реду имена аутора):

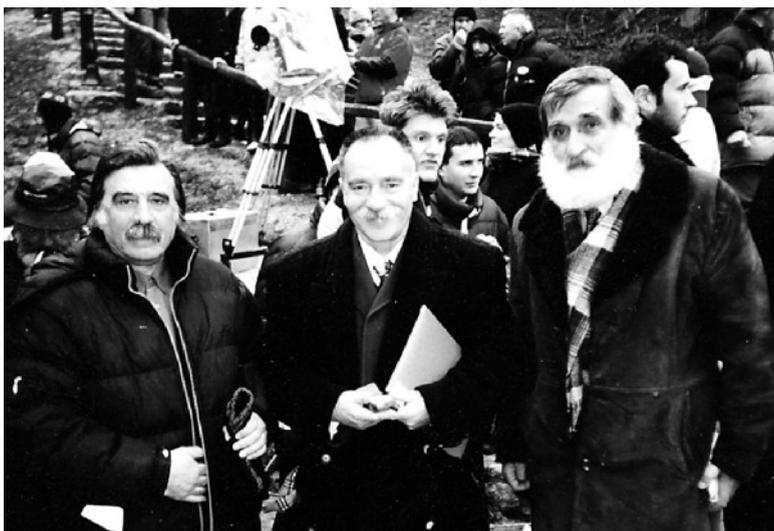
1. Александар Бачко, *Из прошлости сентандрејских породица*, Зборник за српску етнографију и историју, књига 3, издање аутора, Београд, 2009.
2. Бојан Јовановић, *Речник јавашлука*, Прометеј, Нови Сад, 2009.
3. Боса Росић, *Поменици на камену*, Народни музеј Ужице, Ужице, 2009.



4. Данијел Синани, *Русаље*, Српски генеалошки центар, одељење за етнологију и антропологију Филозофског факултета, Београд, 2009.
5. Димитрије О. Големовић, *Крстивоје*, Друштво за очување српског фолклора "Градац", Ваљево, 2009.
6. Немања Радловић, *Слика света у српским бајкама*, Институт за књижевност и уметност, Београд, 2009.

Жири је једногласно одлучио да у најужи избор уђу аутори, односно књиге које су добиле већину гласова чланова жирија. Име лауреата за 2010. годину биће објављено у септембру када ће награда свечано бити и уручена.

*Жири за доделу Награде
"Миле Недељковић"*



*Добитници награде "Одзиви Филију Вишњићу"
(Слободан Павићевић и Рајко Пејиров Ного)
са Милом Недељковићем*



Манифестација поводом доделе Награде "Миле Недељковић"

Организатор манифестације је Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859", под покровитељством СО Аранђеловац, уз подршку Министарства за културу Републике Србије.

ПРОГРАМ

- Понедељак, 27. септембар 2010. године, 18.00 часова
Портрет Мила Недељковића

(отварање изложбе посвећене животу и делу овог јавног и научног посленика, као и пројекција видео и аудио материјала у којем је Миле Недељковић имао улогу сценаристе, водитеља и истраживача)

Изложбу отвара: Миладин Гавриловић, директор Задужбине "Краљ Петар I" из Тополе

Народни музеј, Аранђеловац

- Уторак, 28. септембар, 18.00 часова

Миле Недељковић - стваралачки опус

Говоре: проф. др Љубинко Раденковић, проф. др Бранко Ђупурдија (етно-фолклористичка област), проф. др Миљивоје Павловић, проф. др Будимир Поточан (новинарство); мр Небојша Јовановић (област историје); Слободан Павићевић (књижевно-културолошки аспект)

Музички програм - женска певачка група КУД-а "Опленац" из Тополе,

Народни музеј, Аранђеловац



- Среда, 29. септембар, 18.00 часова

Разговори о фолклористичким темама

Говоре: проф. др Ненад Љубинковић (домаћин разговора) - *Први српски устанак у народној традицији*, проф. др Мирјана Дрндарски-Љубинковић - *Епски јунак и његов противник од најстаријих времена до Српске револуције*, др Јелена Јовановић - *Вокална традиција јасеничког краја*, др Бранко Златковић - *Анегдоте о знаменитим људима 19. века из аранђеловачког краја*, Сања Станковић - *Шумадијска ношња*, Владета Коларевић - *Задругарство у Шумадији (Венчачка виноградарска задруга)*,

Музичко-сценски програм - КУД "Електропорцелан" из Аранђеловца,

Црквени дом храма Св. Архангела Гаврила, Аранђеловац

- Четвртак, 30 септембар, 18.00 часова

Свечана додела повеља најуспешнијим ауторима као и Награде "Миле Недељковић" за најбољу књигу из области савремене фолклористике у 2009. години

(образложење жирија, обраћање овогодишњег лауреата Награде "Миле Недељковић")

Музички програм: Браћа Теофиловићи,

Народни музеј, Аранђеловац

Фолклористичке радионице (пропратни садржај)

- Понедељак, 27. септембар, 10.00 часова

Вуковим трагом, етно радионица сакупљања народних умотворина за ученике аранђеловачких основних школа.

Радионицу води: Владета Коларевић,

Етно кућа, Аранђеловац



- Уторак, 28. септембар, 10.00 часова

Етно разгледница, радионица етно фотографије за ученике аранђеловачких основних школа.

Радионицу води: Славиша Живковић,
Етно кућа, Аранђеловац

- Среда, 29. септембар, 16.00 часова

Отварање изложбе Етно разгледница (радови ученика настали у оквиру радионице етно фотографије),

Етно кућа, Аранђеловац

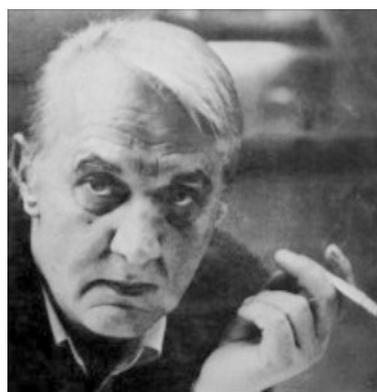
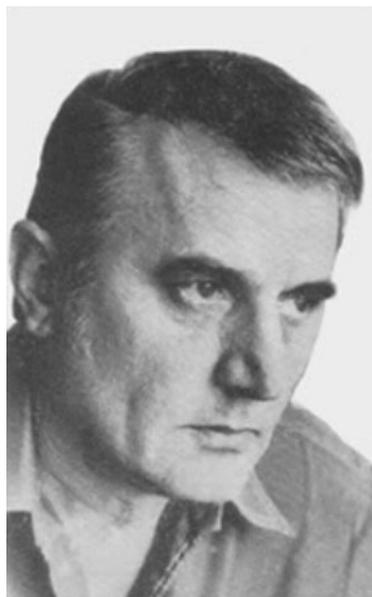
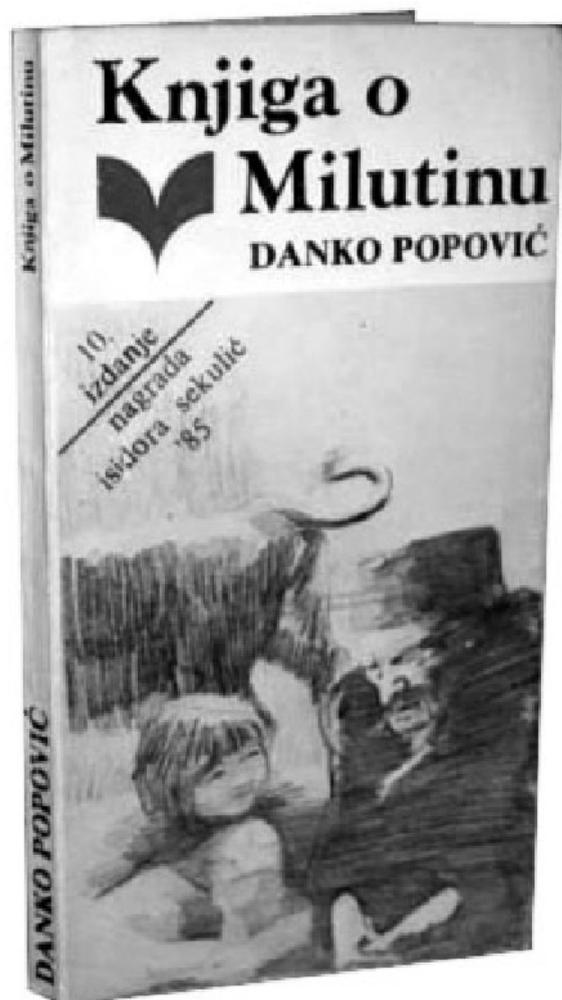




Данко Поповић - великан савремене српске књижевности (1928-2009)

Слободан - Данко Поповић рођен је на Преображење, 19. августа 1928. године у Аранђеловцу, у фамилији која води порекло од чувеног прете Атанасија који је 1804. године заклео Карађорђа и српске устанике. Гимназију је завршио у родном граду, а дипломирао је на Правном факултету у Београду. Иако по образовању правник, по занимању је био и остао запамћен као један од најпознатијих српских прозних и драмских књижевника. Аутор је више романа, књига приповедака и есеја, радијских и филмских сценарија, од којих је најпознатији роман „Књига о Милутину“. Од шездесетих година почео је да објављује приче и пише романе, књиге приповедака „Свечаности“ (1962), „Кукурек и кост“ (1976), романе „Чарапићи“ (1969), „Официри“ (1979), „Кућа Лукића“ (1980), прича о празним српским селима и расејању, „Књига о Милутину“ (1984), „Господари“ (1985), „Удовице“, „Свињски ујед“, „Конак у Крагујевцу“, есејистику и публицистику "Време лажи", "Догађања и привиђења", "Неспокојни", "На крсту и раскршћу", "Сеобе старе и нове", „Божури и трње Монографија о породици Џелетовић“, „Четири ветра“ (2004) актуелне огледе о нашој свакодневици и неспоразумима у издању „Прометеја“ и „Јефимије“. Прозу је објављивао по већини југословенских листова и часописа. Аутор је више радијских драма и филмских сценарија - „Чај од липовог дрвета“, „Хајдук“ (1980) Александра Петковића, настао по мотивима прозе Светолика Ранковића, а најзапамћенија остала је ТВ драма „Карађорђева смрт“ Телевизије Београд (1984).

Као најаутентичнији писац Шумадије, у својим делима спојио је ратнике, државнике, уметнике и писце родног краја, истичу књижевни критичари. Текстовете је писао из главе народа и како тврде, успео да постигне ефекат поништавања ауторства. Историчар Мирослав Егерић је "Књигу о Милутину" назвао требник етичности. У више наврата, Поповић је коментарисао популарност свог романа истичући да се ту не ради о фикцији, већ о свесрпском





деди. Знамо да је више пута с поносом изјављивао да су му читаоци много пута писали како су Милутина "поклањали болеснима, стављали га у темеље куће и умирали са њим". И у Француској је доживео много издања и велики успех. Сетимо се да је Данко Поповић чувао писмо Франсоа Митерана којим га је француски председник обавестио да му је драго што је у Француској изашла једна таква књига и што „српски народ не заборавља своје болове“, као и да је својевремено једна професорка, која је изучавала Први светски рат, неколико примерака романа видела на гробовима српских војника на Крфу.

Значајни књижевни опус Данка Поповића некако је остао у сенци "Милутина" који се отргао од писца и постао врста шумадијске библије. Са ове временске истанце, може се рећи да је Милутин данас говор заборављених друштвених вредности.

Поповић је добитник, иако малобројних, али значајних награда: "Стражилово", "Исидора Секулић", Смотре уметности "Мермер и звуци" и "Стефан Првовенчани" која се додељује за трајни допринос националној култури. Ово признање додељено му је средином августа 2007. године. Оно што се намеће је да Данко Поповић ипак није био толико присутан ни после политичких промена. Многи постављају питање зашто "Књига о Милутину" већ није уврштена у ђачку лектуру, јер је чињеница да већина младог нараштаја и не зна ко је заправо Данко Поповић, што постаје судбина многих знаменитих српских писаца у последње време. Бројни критичари апелују на јавност да Данка Поповића треба ослободити "из идеолошки обојене пројекције сваке врсте" и да не смемо дозволити никакву игру с великанима српске књижевности.

После краће болести, Данко Поповић се упокојио у 81. години, у четвртак, 7. августа 2009. године. Сахрањен је у порти Буковичке цркве, неколико корака од своје куће и имања под Букуљом.

На годишњицу његове смрти, Његово Преосвештенство Епископ шумадијски Господин Јован са свештенством служио је парастос и освештао споменик са представом крста, рад Славише Максимовића, који је осмислио Данков син Живомир.



Присуствовали су бројни поштоваоци дела и пријатељи Данка Поповића, књижевници и историчари, културни и јавни радници, Слободан Ракитић, Слободан Павићевић, Веселин Ђуретић, Радош Љушић, Миша Ђурковић, протојереј ставрофор Миодраг Поповић, главни и одговорни уредник часописа "Православље"... Књижевник Милан Комненић је овом приликом рекао да је Данко и даље присутан у његовом преосталом животу с обзиром на то да су петнаест година били нераздвојни пријатељи.

- Данко Поповић ће бити један од темеља наше духовности, један од писаца без којих се неће моћи. Ја га сврставам у збор наших највећих реалиста, потом уз Андрића и друге модерне велике писце. Био је тврђи од ових буквичких храстова, а имао је нежно, суптилно и танано срце. То је био Данко. Имам утисак да је у књизи "Кућа Лукића" видео будућност Србије. Данко Поповић је Дон Кихот српства - каже Комненић.

Део захвалности, љубави и почести одао му је и рођак, прослављени првак Београдске опере и Аранђеловчанин, Живан Сарамандић који је истакао да је Данко био изузетан човек и да је носио у себи колорит овог краја.

Овога дана Смотра уметности "Мермер и звуци" организовала је књижевно вече посвећено Данку Поповићу, а његови пријатељи и гости вечери, Слободан Павићевић, Слободан Ракитић, Веселин Ђуретић и Милан Комненић покренули су иницијативу да се од следеће године установи манифестација "Разговори под Данковом липом" која би трајала од 7. до 19. августа у циљу да се трајно сачува успомена на Данка.

И на крају, треба истаћи да је од самог настанка Удружења грађана "Баштина и будућност Аранђеловац 1859" Данко Поповић увек давао допринос и пуну подршку, како идејно, тако и својим присуством на бројним активностима организованим за добробит свих Аранђеловчана. Увек је био ту да саветује и усмери, а ми смо га слушали, јер... Данко Поповић је био извор духовности нашега народа.

Весна Проковић



Књига Владете Коларевића "ВРБИЦА И СТАРИ ВРБИЧАНИ"

Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859",
Чин, Врбица 2009.

У оквиру припрема за што прикладније и примереније обележавање 150. годишњице проглашења варошице Врбице за варош Аранђеловац Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859." одлучило се за допринос вредан сваке хвале - стварање књиге о Врбици.

Основан је трочлани иницијативни одбор са задатком да помогне у прикупљању и припремању грађе а огромни списатељски посао поверен је Владети Коларевићу.

Ове одлуке можда је најсажетије објаснио један од њихових подржаваоца, знаменити етнолог Миле Недељковић, рекавши:

"Књига о Врбици и Врбичанима мора да буде најбоља, јер то Врбица заслужује. Она је изнедрила град Аранђеловац, а да није замрла као насеље, а Владета је, не ласкам му, најбољи од свих аутора монографија које знам."

Миле Недељковић, и уредник ове књиге, нажалост није доживео да види њену коначну верзију али његови ставови о ваљаности књиге и њеног аутора у целисти су се обистинили.

Она се Врбицом бави на много целовитији, разуђенији и тематски разноврснији начин. Сама садржина залази знатно дубље од фактографских наслага, информација, фотографија. Исцрпна обрада многих поменутих појмова оставља утисак срећно укомпонованих надахнућа и документаристичког прилаза.

То је резултат ауторових вишегодишњих истраживања и преданог упознавања са траговима Врбице и Врбичана у архивима, заводима, катастрима, матичним службама. Томе треба додати бројне казиваче и беспримерену ревност према сваком детаљу - информацији који би могао бити и од релативне важности за ову тему.



У сваки од осам делова (назовимо то поглављима) књиге може се препознати нека посебност, не бих претерао ако бих то назвао изузетношћу.

У оквиру физичко географских особина Врбице Коларевић између осталог на чак 16 страна говори о водама овог села рачунајући и киселу воду која је, на неки начин, симбол овог дела Шумадије и пут настанка Аранђеловца. Није превидео ни један аспект значаја драгоцене течности ни заборавио све потоке, изворе, чесме, бунаре. Врбица обилује водама, само је питање њеног распореда и доступности различитим деловима села.

Говорећи о прошлости насеља и старинама аутор креће од средњег стигавши до половине 19. века када већ ушорени део Врбице постаје Аранђеловац.

У међувремену живот је (бар у једном периоду) готово замро на овим просторима.

Током 18. века живнуло је насељавање ових крајева а међу придошлицама из Сјенице био је и Вујмило оснивач (или један од оснивача) Врбице у данашњем смислу.

Најчешће помињан мотив миграције у правцу ових крајева је бекство од крвне или какве друге освете. Али интересантан је начин избора места сталног пребивалишта. То је оно место где се огласи петао понесен из далеког завичаја. Поетично, мистично, магично повезивање појединих делова живог света у јединствен судбински оквир и узрочно-последичну сродност.

Књига "Врбица и стари Врбичани" иначе је премрежена сличном етнолошком па и антрополошком арматуром чак и оном новијег датума.

Десетак страна посвећених старим и данашњим врбичким гробљима и гробиштима представљају најпоузданију историју насеља.

Врбица данас користи осам гробаља од којих је једно "Рисовачко" или "Варошко гробље" уз напомену да и сам аутор са разумљивим резервама говори о необележеним стратиштима насталим током и на крају Другог светског рата.



Најобимније и вероватно најважнији део књиге "Врбица и Стари Врбичани" је поглавље о њиховом животу и привређивању које би без значајних допуна и под тим насловом могло егзистирати као врло добра засебно штампана књижевна творевина.

Тешко би се ту могло шта додати, одузети или посебице вредновати али усуђујем се да подвучем праве лекције о технологији узгоја, обраде и коришћења конопље, односно вуне. То су они облици привређивања који су већ одавно чешће у музејима него у примени.

У сведочанства материјалне културе аутор је сместио грађу о ношњи, кућама и осталим зградама, покућству а описује и исхрану (о којој ће на крају књиге бити знатно више речи).

Пажњу привлачи део текста, тек нешто више од једне стране, насловљен са "осветљење" као прави мали времеплов о тако важном а редовно изостављаном аспекту живота пре увођења електричне енергије.

Село као друштвена заједница, кулук моба и позајмица, породица, црквени објекти и са посебном пажњом испричана прича о Врбичкој школи и школству, чине поглавље о друштвеном животу. Из њега је израстао и постепено се уз друге утицаје преобликовао у урбану варијанту друштвени живот аранђеловачке вароши која се развијала у недрима Врбице.

Сада је очигледно да је варош прерано одустала од неких лекција села које ју је изнедрило и које и дан-данас успешно живи свој привредни, друштвени и духовни живот.

У трагове духовне културе будући да је неке од ових творевина претходно већ издашно описивао, В. Коларевић је сместио најрепрезентативније елементе. Одлично систематизовани, сажети и врло сликовити воде нас кроз време и све обичаје који чине темеље трајања шумадијског села и његовог прочишћеног система вредности. У тим темељима су веровања и празновирице као својеврсни облици народне митологије, магијског и обредног, ма како и колико ми то (не)разумевали.

Овде треба рећи да је остало пуно разлога за накнадно проучавање *лапота* чије термилошке и топонимске трагове Коларевић среће на овим просторима па их примерено списатељској и истраживачкој доследности (додуше укратко) помиње.



Многи ће 80-так страна о пореклу становништва (од 231. до 306. стране) прочитати пре него остале делове књиге. А реч је о породицама (житељима) Врбичке реке, Каменара, Златара, Баљковице, Лапина и Балабанца који чине биолошку основу врбичке полукружнице, месту крупних, најчешће драматичних па и трагичних збивања. "Ретко је кад унук деду затекао у животу", каже се на једном месту ове књиге. Верујем да би свака од поменутих породица била захвална засебна књишка, филмска, често и епско-лирска тема.

Случајно или осмишљено књигу завршава изузетно добар прилог Момчила Станића о главним одликама врбичке исхране и кухиње. То је она лепа, веома лепа страна живота овдашњег, због чега се некада, у другим селима, сматрала срећном девојка која се удаје у Врбицу.

Јер довољно добре хране значило је поседовање завидне мере општег благостања и сигурности, као последице економске која затим омогућује и друге облике моћи.

Садржајем књига "Врбица и стари Врбичани" Владете Коларевића представља својеврсну етно-читанку. Међутим, саму садржину готово да надмаша лепота казивања, брижљиво одабрани лепа а скрајнути стари изрази, умешна употреба архаичности.

То је још једна од врлина ове књиге, по значају равна или само корак иза саме садржине. То и сам чин читања успорава и чини посебним доживљајем, ужитком.

Књига "Врбица и стари Врбичани" сама по себи представља значајан допринос културолошким и историографским остварењима далеко премашујући локалне оквире. Истовремено, она представља значајан извор драгоцене грађе онима који ће се доцније бавити овим тешким често и недовољно цењеним подухватима.

Тако ауторски и издавачки напор прераста у драгоцен допринос и узор долазећим нараштајима.

Душан Бањац



Представљање књиге *Врбица и стари Врбичани*

Удружење грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859" и током 2010. године успешно се бави издавачком делатношћу. Овога пута, Удружење је заједно са београдском издавачком кућом "Чин" објавило књигу Владете Коларевића *Врбица и стари Врбичани*, репрезентативну монографију о овом шумадијском селу, али и настанку града Аранђеловца чија је судба уско повезана с развојем некадашње Врбице.

Средином пролећа ове године у Црквеном дому храма Светог архангела Гаврила (Врбичкој цркви) одржано је представљање ове књиге. Пред многобројним заинтересованим посетиоцима о новој монографији Владете Коларевића говорили су Миодраг Бошковић, у име издавача, етнолог Невенка Недељковић из Београда, мр Иван Златковић, Момчило Станић, један од аутора текстова, и Владета Коларевић. Назначено је да је књига *Врбица и стари Врбичани* енциклопедија овог шумадијског краја и да веродостојно казује о географским, археолошким, историјским особеностима централне Шумадије, али и првим досељеницима, начину живота, обичајима и стваралаштву кроз векове постојања, све до наших дана. Обиман посао, разноврсна грађа, многобројни документи, непосредна казивања, представљали су изузетан изазов за аутора Владету Коларевића који је, према речима Мила Недељковића изречених у предговору, један од најбољих сачинитеља оваквих публикација.

На крају, било је речи и о кулинарским вештинама Врбичана и доста занимљивих детаља о некадашњој исхрани, што је указало на многа социолошка и културолошка својства Врбице и њених житеља. Читали су се и живописни одломци из ове студије, чиме се употпунила представа о једном давном времену и начину живота у овом крају.

Иван Златковић



Врбичка хроника

Истинити догађаји из живота старих Врбичана
(*према усменом писању предака*)

ГРАДЊА ЦРКВЕ И КУЛУК ВРБИЧАНА

После шеснаест година изгнанства, кнез Милош се враћа у Србију. Те 1859. одабрао је предивно место. Брдашце изнад Кубршнице. Следеће 1860, умире кнез Милош, а радове надзире кнез Михаило. Сваки домаћин је био у обавези да помогне градњу.

Домаћин Петар Проковић је у својим воловским канатама довозио камен. Преморени волови су дахтали од терета и често рикали. У тешком послу кулчари су задевали једни друге, да би им било лакше.

"Је ли, чича? Што ти ричу волови?" - питаће један од њих.

Преморен Петар одговори љутито:

"Ричу, куну своју муку!"

Нађе се понеки интригант, па пренесе кнезу Михаилу наопаку верзију.

"Петар каже да волови куну цркву."

Дође кнез, па рече:

"Је ли, чича, да ти то ниси рекао?"

"Јесам, јесам" - одговара Петар.

Испаде велики неспоразум због измишљене верзије.

Млади кнез није имао избора.

Чича Петар доби по туру 25 батина, за пример другима.

Са воловима и канатама оде да донесе следећу туру камена за изградњу Врбичке цркве.



НАРЕДНИК ЛУЈО

После смрти оца Петра, градитеља Врбичке цркве, Милутин - Лујо Проковић забаштини се на својој дедовини у Балабанцу испод обронака Букуље. Са својом женом Живком изроди тринаесторо женске деце. Трошна кућа, бунар и доста засађених воћака.

Деветсто дванаеста и тринаеста година.

Црквена звона се огласише.

Мобилизација. Букнуше балкански ратови.

Лујо зна шта је част и одбрана земље. Оде у рат.

А тамо на положајима, са неке чуке, даноноћно туче непријатељско гнездо. Командујући позва најхрабрије и упита ко је добровољац.

- Кајем ти ја! - јави се узречицом Лујо Проковић.

- Иди, одабери који ће ићи са тобом - рече командант.

- А јок! Идем ја у Осми пук, тамо ћу их наћи - рече Лујо.

Командант слеже раменима.

Наши гледају у даљину и чекају.

Негде пред зору, умуче паљба са непријатељске чуке.

Убрзо стиже Лујо са својима. Сви су на броју.

За храброст доби чин наредника.

ЛУЈО СЕ ВРАЋА КУЋИ

А испред куће на трношцу седи жена Живка.

- Где су деца? - упита Лујо.

Жена подиже главу, без суза рече:

- Горе су на Јоковића коси. Помрли. Глад је била јача. Чекали смо те. А ти закаснио...

У послератном времену, родише се два потомка. Милена и Миодраг - Мико. Само неко време касније умре и мајка Живка.

Оста Лујо сам са два сирочета.

Глад опет хара. Бисенија, Живкова снаха из фамилије, крију-



ћи дотура погаче и осталу храну кроз тарабу. Немаштина свуда, а Други светски рат је већ почео...

Старија Милена се већ удала у село Бању за Михаила Ката-нића. Седамнаестогодишњи син Мико, заувек нестане у вихору светског и братоубилачког рата.

Деда Лујо остаде сам да живи у пустој кући.

Писац ове приче, сећа се свог детињства, заједно са братом Милованом и сестром Радмилом, дивног дружења са деда Лујом.

Завијао је дуван и правио цигаре. Имао је кремен и камен. Кресао је своју муку и миловао нас децу по коси. Када се смркне, одлазио је у своју кућу да преспава. Ми деца, радовали смо се јутру и деда Лују, када ћемо се опет дружити.

Једног зимског леденог дана умро је деда Лујо.

Сећамо се његовог лика и великих бркова, као да је само заспао. Понос је ликовео на његовом лицу, исти онај када се победнички вратио са непријатељске чуке.

На гробљу Јоковића коса лежи наредник Лујо са својих четрнаест укућана. Покрила их трава. Нема надгробне плоче и имена.

Савест нас призива да на мермерној плочи отргнемо из заборава заслужног наредника Лују Проковића и упишемо сва имена његових уснулих.

Милена Проковић



Неки врбички епитафи са венчачког гробља

(Пробрана руковет из књиге у настајању)

1) Овде / почива ра (б) бо / жи Павле Ла / заревића из / Врбице који / поживи 26 го (дина) / а преставис (е) / увечнос 12 ја / нуара 1888 г (одине) / овај спомен / подиже му / брат Радосав / ожалошћени... (Епитаф на полеђини; до гроба назначена представа млађег човека у војној униформи са текстом у полукругу око главе, са шајкачом: "Топлица Павле Лазаревић", док са десне бочне стране стоји назначено: " О / во сам / писо и / милова (о) / 26 апри / ла (18) 91. го (дине) / Богосав / Филипо / вић из + / Шутаца / каменорезац".

2) На полеђини пешчарској уписано: Овде почива / а тело Јан / ка Лазареви / из Врбице / живи 52 г (одине) у / мро 1882 г (одине) ... а до гроба: Овај споме / н подиже синовац Т / одор и же / на Стана / 1883 г (одине).

3) Лазар Вуј= / миловић / живи 96. г (одина) / умре 1826 / подиже / му белег / унука Мита... (и једна реч неразговетна на крају).

4) Овде / лежи тело п / Стание кћи / Милоја Крем / анца / поживи / 24 г (одине) умре 26 / фебруара 1877 / спомен поди(же) / отац и мати / Мара Петар Ш... (Пешчар у распадању; бојени епитаф, у три боје: црно, црвено и кафенкасто).

5) У кругу око крста на полеђини, први ред епитафни, а остало како доликује: Овде почивају смртни / остаци Сми / љане кће / ри Мите + / Павловића / из Врбице / која се пре / стави у / нај / лепшем добу / младости / и девова (..) 18^{ТО} годин (а) живота с / вог 1. авгу (ста) / 1892 годи (не)... Даље нечитко; пешчар нагнут на леву страну, гледајућу ка гробу, где стоји представа млађе жене, девојке, у народној ношњи са амрелом у левој руци.



6) Спомен / Ружици / која жи / ви 80 г (одина) ум / ре 1 април / а 1893 г (одине) сп / омен спод / ижу синов / и Радоје и / Благоје... (уз Милиће уздубачен спомен од буковичког гранита, сав премазан црвеном бојом; преко епитафа, свих слова и целог лица).

7) Овде почива (ју) / кости Ћира / Марића пр (е) / се (ли се?) 1838 го (дине)... Родоначелник Ћировића из Врбичке реке.

8) Овде почивају / Владимир / Радојевић / 20 IV 1875. који / учествова у ратовима од / 1912 - 1918. г (одине) Враћајућисе са / Солунског фронта умре у / Краљеву 24 XI 1918. а тело / му пренесе / Богдан Мијаиловић / син му Живомир столар / 4 III 1903. г + 28 I 1927 г. / Омиљен сам занат изучио / учећи сам младост изгубио... Ружица / р. 1843 (?). + 1968 г. / Спомен подиже Ружица / мужу и сину са синовима / Драгутином и Милутином.

Владеша Коларевић



Фијакеристи више не возе

Могу ли данашњи нараштаји заиста да разумеју време у коме је једино превозно средство, чак и до прилично удаљених дестинација, био фијакер? Мислим тешко, јер нема данас ни тих коња, ни фијакериста који би вас превезли до Крагујевца, Београда, па и даље, а потом вратили кући, а све то обданце (у истом дану).

Преласком села Врбице у варош Аранђеловац, те настанком и развојем бањског туризма и проласком железничке пруге кроз варош, настаје знатно већа потреба за услугом превоза путника. Међу многим фијакеристима који су провели мањи или већи део радног века као таксисти деветнаестог или двадесетог века, био је један који је читав свој живот провео превозећи путнике уз топот коњских копита. Звао се Никола Стојковић, али је за све Аранђеловчане и околину био Никола Циганин; после Другог светског рата, скоро двадесет пет година, један од симбола града, јер је све то време био једини фијакериста у Аранђеловцу. Волео је Никола свој посао, а поготово коње, и као да је пркосио времену моторизације њиховим топотом дању и ноћу. Био је уљудан домаћин са увек сређеним и чистим двориштем, утегнутим фијакером са елегантним кровом, лепим амовима и обавезним прапорцима на коњима. Увек је носио шајкане панталоне, опанке и везене чарапе, лети џоку и шешир, а зими гајтаном везен сељачки гуњ и лепо фазонирану шубару. Било је у њему нечег поносног и господског кад благо затегнутим кајасима држи коњима уздигнуте главе, па крене возећи муштерију низ варошку калдрму. Више од четрдесет година дочекивао је и испраћао сваки воз, а долазили су и одлазили: око девет ујутру, два-три сата поподне, девет увече и три у ноћ. Најсигурнији посао били су путници ноћног воза јер нису били ради, ноћном тмином ондашње вароши, вући пртљаг. Сада је тешко наслутити како је ноћу у Аранђеловцу владала потпуна тишина. Њу је од пола три до четири реметио само топот Николиних коња јер је на точковима имао гумене наплатке па је фијакер шуштао по калдрми. Бич му је био визит-карта по коме су га препознавали возом пристигли бањски гости, пред које је журно



излазио из кафане "Опленац", нудећи превоз. Направио би по две-три туре до хотела "Београд", "Старо здање" и "Шумадија". Пртљаг је увек држао код својих ногу да би путницима позади било комфорније. Фијакер му је био паркиран на перону под платаном, који и данас постоји, док би седео у "Опленцу" са рабаџијама.

У време између два рата, па и после Другог светског рата, народ је углавном ишао пешке, иако је возња фијакером за данашње појмове била веома јефтина. То вероватно сведочи о тешком доласку до динара. Била је ствар престижа за обичан народ који се возио фијакером, или за фијакеристу који је возио праву господу. Сећам се да ме је једне касне вечери чика Никола, на његово инсистирање, повезао низ варош до његове куће. Урадио је то из поштовања према свом бившем колеги, а мом деда Панти. За мене момчића и сељачко дете била је то част. Осетио сам се на кратко као мали господин.

Возовима је стизало све мање путника, на крају чак само један или два. То је значило све мање посла за чика Николу и његовог Путка који је последњих година сам вукао фијакер.





Последњи фијакериста у Аранђеловцу је упорно сачекивао сваки, па и празан воз, тад већ сматрајући да је то његова обавеза, како зараде више није ни било. Никада нећемо сазнати да ли се надао бољем времену или једноставно није умео другачије.

Данас ниједан хотел скоро да не ради, а гости се могу на прсте избројати. Да ли је Аранђеловац уз сва брза превозна средства постао даљи великим градовима из којих су некада долазили или су им удаљеније бање постале ближе? Како то да више скоро никуда не идемо пешке, а што се брже возимо, имамо све мање времена? Шта би нас то данас могло, бар на кратко, учинити господом и отргнуло од монотоније брзог живота и јурења за њим?

Фијакери данас возе Њујорком, Бечом и другим метрополама. Аранђеловац није метропола, али би нам се можда указали неки одговори на ова питања, док би нас неки нови Путко и чика Никола провозали кроз варош.

Миодраг - Милован Бошковић





Од заборава до трајног подсећања

(Из активности удружења грађана "Павле Бакић")

Чланови Удружења грађана "Павле Бакић" у Аранђеловцу између два броја Годишњака Удружења грађана "Баштина и будућност - Аранђеловац 1859", организовали су неколико активности вредних пажње. Издвајамо: прошлогодишње подизање спомен-обележја Павлу Бакићу на падинама Венчаца и овогодишње учешће у организацији хуманитарне сликарске колоније и у формирању "Фунги кластера Шумадије".

На дан погибије Павла Бакића, последњег српског деспота, 12. октобра 1537. године, на падинама Венчаца је подигнуто пригодно спомен-обележје, с написом: " Овде на падинама Венчаца столовао је до 1525. године Павле Бакић, последњи српски деспот. Бранећи Европу од Турака, јуначки је погинуо у Горјанима код Ђакова 12. октобра 1537. године." Свечани чин освећења спомен-обележја обавили су преосвећени митрополит црногорско-приморски господин Амфилохије и преосвећени владика шумадијски господин Јован, уз саслужење свештенства Орашачког намесништва и оца Драгана Мијаиловића из Јарменоваца, као и присуство неколико стотина мештана Бање, Липовца, Брезовца и Аранђеловца, а дошли су Тополци, Рудничани...

"Након освећења споменика и одслуженог парастоса, митрополит Амфилохије се обратио сабраном народу подсетивши на Христове речи да нема веће љубави од оне да неко положи живот свој за своје ближње. Тако је и деспот Павле Бакић, попут других владара средњовековне Србије, дао живот бранећи народ и веру православну од турске најезде, чврсто се држећи истине да је боље часно погинути него срамно живети.

'Ово је велики догађај, не само за Аранђеловац и Шумадију, него за цео српски народ, јер никада не смемо заборавити наше претке и она велика дела која су они чинили' - рекао је, између осталог, митрополит Амфилохије".¹

1. Апостолски весник, лист архијерејског намесништва орашачког, број 8, јануар 2010. године; јереј Александар Миловановић, Освећење споменика деспоту Павлу Бакићу на Венчацу, стр. 24.



Високим представницима Српске православне цркве, свештенству и окупљеном народу обратили су се Драган Тодоровић, председник Удружења грађана "Павле Бакић" и Ново Бакић, заменик председника. Захвалили су се преосвећеним владикама, митрополиту црногорско-приморском Господину Амфилохију и владици шумадијске епархије Господину Јовану, на подршци и освећењу споменика великом сину шумадије и Србије-Павлу Бакићу.

Благородне речи захвалности упутили су свим члановима Удружења грађана "Павле Бакић", који су помогли у постављању споменика и уређивању до тада запуштеног локалитета "Дворине". Посебно су истакли велики допринос буковичког клесара Микице Матића, који је гранитној громади из мајдана у Буковику мајсторским умећем удахнуо вечно сећање на Павла Бакића, а захваљујући Туристичкој организацији Аранђеловца постављен је путоказ на путу Аранђеловац - Брезовац, као и информативна табла на самом локалитету "Дворине". Посебно радује што све више житеља аранђеловачке општине посећује спомен-локалитет "Дворине" са археолошким остацима зидина, чију старост и намену наука још није утврдила (претпоставља се да је реч о двору Павла Бакића).

Ове године, од 16. до 26. јуна у хотелу "Извор", одржана је 2. заједничка хуманитарна сликарска колонија "Извор" за децу у срцу, коју су организовали: Удружење грађана "Деца у срцу" (чији је инспиратор и неуморни посленик Љиљана Симићевић из Аранђеловца), хотел "Извор" д.о.о. и Удружење грађана "Павле Бакић".

У раду 2. хуманитарне сликарске колоније учествовали су: Јасмина Матовић, Славица Стојковић, Зорица Ризнић, Љиљана Симићевић Теа и Радиша Маринковић. Сва дела настала у хотелу "Извор", у коме су у току завршни ентеријерски радови, Аранђеловчани ће моћи да погледају на јесењој изложби у Малој галерији Удружења ликовних уметника Аранђеловца.

Љиљана Симићевић Теа је Удружењу грађана "Павле Бакић", чију је чланску карту од срца прихватила, поклонила своју слику "Пејзаж", која ће се налазити у збирци предмета Удружења грађана "Павле Бакић", као и 50 година стара шиваћа машина њене



баке Спасеније Радовић из Крушевца - Соколац, БиХ.

Сликари су током дружења и креативног стварања у 2. хуманитарној сликарској колонији посетили и етно село "Бабина река" у Трбушници - општина Лазаревац, које од 2001. године, следећи своју визију, ствара Славиша Живковић. Апартаменти, ресторани, галерија, језеро, тениски терени, фонтане, стазе и приступачне саобраћајнице, камене ограде... настали су уз подршку породице Живковић, прихода радње "Фото Сале" и Фонда за развој Републике Србије. Етно - село "Бабина река" прима госте од 1. јуна ове године, а сликари су се приликом првог сусрета у Трбушници договорили да Славишино етно село постане и својеврсна сликарско-вајарска радионица уметника Шумадије, при чему ни Удружење грађана "Павле Бакић" неће остати по страни.

Драган Тодоровић





Наши војници у јуначким песмама

Милан Спасић рођен је 1882. год. у селу Топола. Регрутован је у војску пред балканске ратове, а када су тражени добровољци за одред војводе Вука, он се као и многи његови из села пријавио.

Као добровољац војводе Вука учествовао је у разним акцијама у Македонији - Јужној Србији, како су то они звали. У рату (Први светски рат) учествовао је у више војева и истакао се личном храброшћу и јунаштвом, па је као такав одликован Карађорђевоом звездом са мачевима и Обилићевом звездом. 1915. године пао је у немачко заробљеништво и као заробљеник био у логору у Мађарској. Када се завршио Први светски рат једна група Срба се удружила и кренула из Мађарске за Србију. Успут су се и наоружали, а када су дошли у Петровград (данашњи Зрењанин) требало је да пређу преко реке Бегеј, али узевши да су то били Шумадинци - нико није знао да плива. Дошли су на мост и мађарски жандарми су им тражили документа да их пусте преко моста. Тада је дошло до расправе, јер они нису имали никаква документа, па су Срби-затвореници побили мађарске жандарме и прешли преко реке.

Када су дошли у Београд, сазнали су да их тражи војна полиција, која све редом хапси због убиства мађарских жандарма. Када је Милан то чуо, остаде у Београду да илегално живи. Како је био вредан и штедљив, дошао је у посед коња и шпедитера и почео да се бави шпедитерским послом. У међувремену, војни суд је одржао претрес и сви ратни заробљеници били су ослобођени оптужбе, а његови су почели да га траже по Београду. Када су га нашли, он је одбио да се врати у Тополу јер се већ био оженио рођаком кафеџије код кога је становао. Потом је купио 40 ари земљишта испод садашње Богословије, преко пута стадиона ОФК Београда. Подигао је приземну зграду и она се састојала од шест комфорних станова и његовим станом са подрумом, као и великом шталом-гаражом. Ту је живео до 1956. године, када се враћа у родну Тополу, јер није могао више да поднесе комунистички режим у Београду.



Умире 1976. године. Није имао своје потомство, али синовицу доживљава као своје дете.

Знатно раније, брат Милисав гине код Смедерева у борби са Мекензеновим трупима, а непосредно пре тога оженио се девојком од Аврамовића из Липовца.

Слушајући о јунаштву и подвизима Милана Спасића, народни писац и песник, тзв. Никац од Ровина, поред других песама, испевао је и песму о Милану Спасићу, продајући их на вашарима по Србији.

О свему овоме Милан није волео да прича, а када је био у добром расположењу и друштву, наручивао је да му певају песму "Четир' коња дебела тера преко Бегеја".²

Милисав Милованчевић



2. Песма "Јунаштво Спасић Милана" прештампана је из збирке Наши војници у јуначким песмама, објављене 1915. године у Крагујевцу.



Јунаштво Спасић Милана *

Вино пије Спасићу Милане.
Нит´ у двору нити у механи,
Већ у рову мјесту јуначкоме,
Око кога падају гранате,
Засипљу га градом челичнијем.
Чаше нема да друштво послужи,
Већ чутуром друштво обређује.
Кад по нешто вина потрошили,
О свачему говор затурили,
А највише о добру јунаштву:
Колико је који задобио
Крвавијех на мегдану рана,
А колико убијо душмана
У три рата три године дана.
Ране броје, помињу мегдане
И душманске одсјечене главе.
Сви јунаци зборе о јунаштву,
Ал´ по доцкан јунак проговара,
По имену Спасићу Милане:
„Браћо моја, сиви соколови!
„Знате л´ браћо није давно било,
„Кад с Турцима рата започесмо,
„Мало затим и са Бугарима,
„Чета наша бјеше одабрана
„И у њојзи три стотине друга;
„Све јунака како ватре живе.

* Милан Спасић, наредник 3. чете, 1. батаљона, XIX пука 1. позива; родом је из села Тополе, среза јасеничког, округа Крагујевачког.



„Газили сморјеке краве,
„Прелазили брда од лешева.
„Сад нас мало у чети имаде;
„Једва, браћо, осамдесет друга.
„Ви причате и ране бројите,
„И крвава поља помињете,
„И ја сам се рана наносио,
„Наносио рана са мег дана
„И још мислим, браћо ако Бог да!
„Већ почујте, да вам ријеч кажем:
„Ако Бог да и срећа јуначка,
„Чим на први јуриш поскочимо,
„Ја се јесам Богу зарекао
„И још слави Светоме Стевану,
„Или своју изгубити главу!
„Пушака се јесам набирао,
„Фишкелија и оштрих ножева,
„Са Турака и црних Бугара;
„Још од Шваба хоћу задобити,
„Митраље за пушку брзозрнку;
„То је моја жеља и заклетва,
„Хоћу, браћо, обје испунити!"
Таман Милан у ријечи био,
Заповјест чети пристигнула:
Да се Змијан узме на јуриша!
Кад то чуо Спасићу Милане,
Скочи јунак на ноге лагане,
На лицу му радост заиграла.
Мало било, дуго не трајало.
Чету крену, на Змијан јуриши:
Зацикташе пушке злогласнице,
Заграјаше брзи митраљези;



Крв се лије, просипљу мозгови,
А чују се клици и јауци,
Док на Змијан чета излазила
Половину друга изгубила.
Кад две војске у близини биле,
На дохвату ножа и кундака,
Ту се ладним гвожђем ударише:
Цријева се по Змијану сучу,
Кости леме, пробадају груди
И од трупа одваљују руке!
У јауку и болну лелеку,
Чујеш да се на љуту мегдану
Бог помиње и Богородица,
Отац, мајка и мила ћерица.
Ал' да видиш, Срба побратиме,
Сив сокола Спасић Милана,
Са ранама у прси јуначке,
На Змијан је први излетио
И митраљез швапски заробио,
Па на њему ноге прекрстио
И зајева рањени јуначе:
„Стани, Швабо, пас ти гребонану,
„Упамтићеш Срба на мегдану!...“
Хвала теби, Спасићу Милане,
Сив соколе, из славне Тополе:
Јуначке те ране оставиле,
Родила у пољу пшеница,
Арасла ти по кући ђечица;
Бог ти чуво здравље и јунаштво,
Кад устреба да га опет дадеш
За Србију нашу царевину!...

Никац од Ровина



ЗНАМЕНИТЕ ЛИЧНОСТИ АРАНЂЕЛОВЦА

- Љубица Младеновић

Тринаестог маја ове године навршило се 11 година од упокојења наставнице музике Љубице Младеновић или "госпојице Љупче", како су је сви из милоште звали.

Одлазак једног од од последњих живих професора старе генерације некадашњи ђаци су доживели као одлазак старог Арађеловца, кога више нема. "Госпојица" Љупче је била део њега.

Писац ових редова први пут се срела са "госпојицом" Љупче давне 1943, на брижљиво припремљеној светосавској приредби. Био је рат, окупација. У школи бугарска војска, па је приредба одржана у Мирка Матића кафани, тамо где је данас "Зелена јабука".

Од тада је прошло више од пола века. Неке слике избледеле, неке остале у незабораву, као ова: основац Милан Јовановић пева "Заробљеничку песму". Отац му, Моша, ратни заробљеник, у логору у Немачкој. Сузе на лицима ђачких родитеља. Суза и у оку "госпојице" Љупчета, али и смешак. Задовољна је, Милан добро пева.

Или: гимназијски хор пева "Ој Србијо, мила мати". "Госпојица" Љупче диригује, мали основци радознало је посматрају. Неку годину касније дириговаће и њима.

У хор је морало да се иде, али ђаци нису то тако схватили. Они су ишли, јер су то волели. И нису само отаљавали обавезу, они су у њој уживали. Певало се све - од "Пастира Костје", до хора из Сметанине "Продане невесте"...

Не само гимназијски, "госпојица" Љупче је за време окупације водила и на далеко чувени црквени хор. То тада нико није бранио.

После рата, са живом легендом, професором Ацком Ђокићем, била је један од оснивача Куд-а "Абрашевић". Такмичиће се по разним местима, аранђеловачки "Абрашевић", хор и оркестар, враћао се са бројним наградама.



Предано је спремала и музички програм за физкултурне слетове који су се одржавали сваког пролећа.

Свој посао "госпојица" Љупче мајсторски је обављала. Увекбавало се до перфекције. При том никад није показала знак нервозе, неког негодовања, већ бескрајно стрпљење и истрајност. И, резултати нису изостајали.

Из њеног и ђачког заједничког труда стасавали су и врсни певачи. Данас првак Београдске опере, Живан Сарамандић, код ње је научио азбуку певања. Гита Кашлик ће завршити ФМУ, одсек за певање. Етела Пиха је изузетно певала романсе, словеначке песме и јодловала.

И дуети су били од добрих певача: Беле Николић и Стефаније Вељковић, Првославе и Наде Јовичић. Сви су они и многи други прошли кроз школу "госпојице" Љупчета, а она је знала да подстакне, да научи, да поклони књигу добром певачу.

Певало се некад свуда. И сад понекад забрује у ушима "Зелена поља" или "Јабуре и трешње"...

У некадашњој деци из Милићевог воћњака и данас живи успомена на летња предвечерја, кад се одозго, од пруге које више нема, појављивао плавокоси дечак, са малом словеначком дугметаром. Са радошћу дочекиван, седао је и он на траву која је расла кроз калдрму на улици и свирао, а песма кроз крошње вила се до неба. Био је и то Љупчетов ђак, Лојзи Хочевар, данас професор музике.

Певало се и кад се без неког одређеног повода окупи омладина код Љупчета у кући. Понекад је и она знала да запева "Златан прстен", а суза се отме на дирке клавира. Ратне '41. њен драги, бранећи краља и отаџбину, у потопљеном ратном броду, нестао је у таласима Јадрана. Никад се није вратио, а "госпојица" Љупче остала је верна својој успомени до краја. Музика и рад са омладином биће њен живот.

Аранђеловац није имао музичку школу све до 1986. па је гро ђака добио музичко образовање радећи са њом. Кроз њену кућу пролазило је, кажу, најмање петнаест ђака дневно. Безброј ђака,



али сваком је знала кад је рођендан. Била је ту Вера, ћерка руског емигранта др Стабњикова, која је била најбољи пијаниста, затим ћерке учитељице Милесе - Деса која је свирала клавир и Лула са виолином. И Мира Ступица свирала је виолину и била у ђачком оркестру. И многи други... Микица Анић, Меца Миладиновић, Риста, Бата Живановић, Лојзи, Драган и други свирали су хармонику.

У том заједничком послу, између "госпојице" Љупче и ђака, развијао се један посебан леп однос који није ни могао ни смео да буде другачији. Она је ђаке пленила својом одмереношћу, тактом, љубазношћу у опхођењу. Знала је да поштује дечију личност, а деца су то осећала и знала да цене.

Ђаци су њу прихватили у време кад им је душа била пуна светлости и снова, вере у сутра. У доба ране младости, кад се на сјајном хату сребрних крила, узлетало чак до звезда, нечујно и лако и душа се машала невиђених обала.

Љупче је била јединствена личност, па је и њен одлазак у пензију био јединствен и незапамћен. Била је једини просветни радник, коме је приређен тако величанствен испраћај. Све школе, сви просветни радници, све што је знало да пева и свира, окупило се у "Старом здању". С песмом је провела живот, с песмом завршила свој радни век.

"Госпојице" Љупчета одавно нема. Нема ни песме, ни младости, али је машта нешто чудесно. Ту су успомене, сећања на стари Аранђеловац, на ђачке дане. Некадашњи ђаци носе то у грудима, као музику саздану од присности, чари, месечине. Била је у ђачкој бајци многих генерација. Са тихом сетом и смешком, кад буду по ко зна који пут пребирали танане струне своје младости, сећаће се свог Љупчета њени евергринци, носталгичари, поете, сањари...

Тиха, ненаметљива, али итекако присутна, обележила је једно време и допринела у многومه подизању културног нивоа старог, нашег Аранђеловца. О томе сведоче разна признања и Орден заслуга за народ.

Има неких људи без којих Аранђеловац не би било оно што је био.

Нада Кићановић

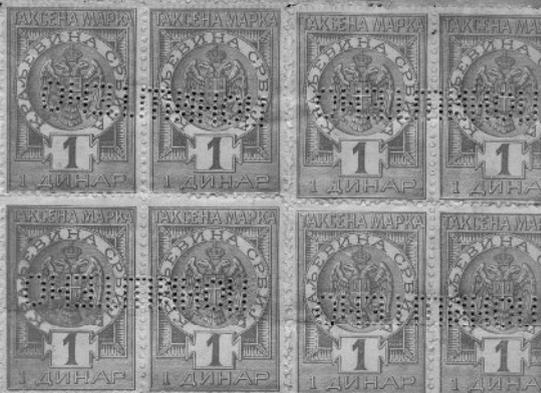
Уверење о постављењу председника
Општине Врбица из 1901. године

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ДЕЛА



Л № 9204

22. априла 1901. год,
у Београду



УВЕРЕЊЕ

Станоје Јовановић из Врбике, на основу
чл. 24 закона о унутрашњем уређењу и оштин. властима
постављен је за председника општине Врбике,
у месту Јастребовој, округа Крагујевачког
с платом од (900) девест стотина и извесно
динара на годину.

Плата му се рачуна од дана када се у дуго-
ност увече.



Министар
унутрашњих дела,

Белеваковић

М. М. Стојановић



Листајући старе часописе

Дунавска бановина пре Другог светског рата обухватала је шири простор у унутрашњости Србије, коме је припадао и Аранђеловац. Напори које бановина чини да се на овом простору туризам максимално унапреди имају свакако и свој привредни интерес. Да би колико-толико задовољила тадашње стварне потребе већ снажно развијеног туристичког покрета у осталим бановинама, Дунавска бановина је морала убрзати стварање неопходних потребних услова, без којих се туризам не може уопште развијати па ни постојати.

Планинарско туристичко друштво "Фрушка гора" у Новом Саду, одмах по свом оснивању 12. 09. 1924. године, преузима обавезу да се поред својих спортских активности бави и пословима унапређења туризма у бановини. Новоформирано друштво покреће снажан планинарски покрет како би помогло развој туризма, јер Дунавска бановина има врло лепа своја туристичка подручја која су била или врло мала или слабо уређена. За један јачи туристички промет какав има по броју и потрошачкој снази свога становништва, бановина је морала урадити своје туристичке локације, бање и климатска лечилишта, како би спречила одлазак својих грађана у друге бановине, односећи са собом значајна финансијска средства.

Имајући у виду тако снажан туристички потенцијал на свом простору, а према списку туристичких места проглашених решењем Министарства трговине и индустрије IV/ бр. 47745 од 22.12.1936 (са допуном и изменама до окт. 1940) Аранђеловац се пласирао међу првима од 57 туристичких дестинација тадашње Југославије.

Велики интерес бановине свакако је био да се Буковичка бања уреди и модернизује како би привукла што већи број домаћих и страних гостију. Том приликом извршене су велике преправке "Старог здања", преуређење парка, и изградња нових објеката претворили су Аранђеловац у једну од најмодернијих бања у околини Београда.



ПУТНИК - часопис за планинарство и туризам бр. 2 од априла 1934. године доноси следећи опширан чланак о формирању планинарске подружнице у Аранђеловцу као будућег носиоца планинског туризма код нас.

"Основана пре као повереништво, а претворена у подружницу 09. јула 1933. године на дан 31.12.1933. имала је 80 чланова.

Рад ове подружнице у току 1933. године био је обиман, разноврстан и успешан. Подружница је стајала пред великим задацима, да и од своје стране помогне развој Аранђеловца као бање и као туристичког места. Овај свој задатак и програмски рад подружница је одлично вршила у току прошле године.: наша подружница вршила је и до сада, а помоћу Средишње управе врши ће нарочито у будуће акцију, да повећа прилив странаца и на тај начин помогне снажно привредно подизање свог дивног краја наше земље.

Управа подружнице, у наставку своје акције и задатка, заинтересовала је Бањску управу о неопходној потреби подизања планинарске куће на Букуљи, која би служила потребама многобројних туриста у Аранђеловцу, а и странцима који долазе на лечење у Аранђеловац. Банска управа схватајући потребе овог краја, одлучила да из својих средстава направи планинску кућу на Букуљи, коју ће по завршетку онда предати подружници ради одржавања. - Планови куће су већ готови, а исто тако потребан новац по предрачуну, у износу од Дин. 61.822, - такође је већ одобрен. Са изградњом ове куће почеће се у најкраћем времену, - и завршити иста још у току овог лета.

Да би се омогућио што лакши прилаз планинарској кући, Подружница је са неколико агилних чланова поставила на Букуљи потребан број клупа, трасирала и направила неколико туристичких путева.

С тиме у вези, а да би се на Букуљи развио и зимски спорт, почети су радови око уређења зимско-спортских терена.

На овај ће начин Букуља постати једна одлична излетничка тачка, и лети и зими. Поред овог плодног туристичког деловања,



- подружница је живо сарађивала и у осталим важнијим питањима Аранђеловца од општег значаја, нарочито на уређењу железничког саобраћаја, успостављања шетног воза Нови Сад - Београд - Аранђеловац, на уређењу обавештајне канцеларије итд.

Као што се из изложеног види, посвршаван је велики посао, а подружницу очекују још већи задаци у току 1934. године. Средишња управа са пуно вере прати рад ове најмлађе и најгилније подружнице, која јасно такођер показује: колико се све може учинити добром вољом интензивним радом за добро свог места и целог нашег туризма уопште. Средишња управа помагала је и до сада рад ове подружнице, а то ће чинити и у будуће, ЈЕР ОВАКАВ РАД ЗАСЛУЖУЈЕ СВАКУ ПОТПОРУ. Због своје успешне активности подружница је ОСЛОБОЂЕНА од плаћања свога обавезног новчаног доприноса Средишњој управи.

Годишњу скупштину је одржала и извештај на време поднела.

Председник: *Косџа Н. Косџандиновић*, трговац, секретар *Милован К. Живановић*, правник."

У часопису ПУТНИК од септембра 1940. године под редним бројем 30 објављен је чланак следеће садржине: "СЕКЦИЈА ЗА ШУМАДИЈУ 6-ог октобра о. г. одржана је скупштина у Буковичкој Бањи у присуству многобројних чланова и пријатеља друштва, о којој се опширније говори у вестима из наших месних организација.

13-ог октобра о. г. одржана је у Буковичкој Бањи утакмица у лепоти народне ношње.

Те утакмице одржавају се сваке године на иницијативу Буковичке општине, чији је председник г. Михајло Радовић, а који је председник и наше месне организације у Буковичкој Бањи.

Том приликом подељено је у име средишње управе Друштва Фрушка Гора 800 динара као награда за лепу ношњу: Зорки Прековић, Живани Јоксимовић, Радмили Ненадовић, Милиц Поповић, Рајни Радовановић, Нади Лазаревић, Рајни Ристивојевић и Десанки Филиповић."

Александар - Аца Милинковић



Сећања на ФК "Шамот" и ФК "Феп"

Педесете године прошлог века биле су период успона аранђеловачког фудбала, посматрано кроз "19. септембар" односно "Шумадију" од 1951. године.

У то време окончана је изградња фабрике "Шамот" и започета градња фабрике електропорцелана (ФЕП) на територији села Буковик. Велики број младих људи запослених у поменутиим фабрикама био је довољан разлог да се у периоду од 1952. до 1955. формирају још два клуба. Они који нису могли своју афирмацију да постигну у "Шумадији", а опет жељни фудбалске игре и такмичења, наставили су је у "Шамоту" и "Фепу".

Управе две фабрике су несебично помагале клубове материјалним средствима набављајући спортску опрему, обезбеђујући аутобус за одигравање утакмица ван Аранђеловца. Због такве помоћи која јој је била неопходна за много озбиљније такмичење, агилна управа ФК "Шумадије" је извршила фузију, прво са ФК "Шамотом" а касније и са ФК "Феп". То је трајало врло кратко, те су се ФК "Шамот" и ФК "Феп" осамосталили.

И поред тога што су се такмичили у најнижем рангу крагујевачког подсавеза (ФК "Шамот"), односно младеновачког фудбалског центра (ФК "Феп"), њихови међусобни сусрети су побуђивали огромну пажњу локалних навијача и запослених у предузећима. На аранђеловачком вашаришту - игралишту ФК "Шумадије" је бивало и до 2000 навијача. Била је заступљена и женска популација у великом броју, што није упамћено још од утакмица АСК "Обилића" за време Краљевине Југославије.

Многи вредни радници, честити људи, ђаци и студенти су продефиловали кроз оба клуба. Неки су носили дрес оба клуба (ако би се онај матични угасио).

У знак сећања на дане ФК "Шамота" и ФК "Фепа" су и ови фото-прилози.

Душан Теофановић

ФК "ШАМОТ" Аранђеловац, опрема: црвени дрес, бели шортс, бело-црвене чарапе



Стоје, са лева на десно: Дамјанић Милан, Кочица Јанко, Илић Станислав "Жућа",
Адамовић Милан, Поповић Димитрије "Рајко" и Јовановић Слободан;
Доњи ред, са лева на десно: Братислав "Браца" (?), Јовичић Љубиша, Николић
Брана (голман) Јефтић Боривоје, Максимовић Боривоје "Малецки"

ФК "ФЕП" Аранђеловац, опрема: тамноплаве/светлоплаве пруге на мајицама, теget шортс и тамноплаве/светлоплаве попречне пруге на чарапама. Снимљено: 26. децембра 1956. године на аранђеловачком "Вашаришту"



Стоје, са лева на десно: Мирко Флеш (технички руководилац тима), Миле Алексић, Светозар - Заре Бошковић, Томислав Јовшић, Милорад - Мицко Пајевић, Здравко Степановић, Мирољуб Ђукановић, Славко Међедовић, Душан - Дуде Зечевић, Слободан - Сојка Лазаревић, Ђорђе - Лала Чизмаш и Слободан Сарамандић